

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Český americký sen

Lucie Peterková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Český americký sen

Lucie Peterková

Vedoucí práce:

Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, PhDr.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Tento prostor bych ráda využila pro poděkování mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Lence Jakoubkové Budilové, Ph. D. Chtěla bych jí touto cestou poděkovat za cenné rady, věcné připomínky, ochotu, trpělivost a metodické vedení práce. Dále můj velký dík náleží panu Martinu Pytrovi, genealogovi, bez jehož klientů bych nikdy nepotkala tolik srdečných lidí, mých respondentů. Děkuji mu za jeho zajímavá doporučení, vstřícnost a veškeré vynaložené úsilí. V neposlední řadě si velké poděkování zaslouží každý jednotlivý respondent za snahu o pomoc zcela neznámému člověku, za jejich otevřenost, srdečnost a sdílnost.

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE.....	4
2.1 Etnicita	4
2.2 Nacionalismus.....	6
2.3 Národnostní menšina	8
2.4 Migrace	10
2.5 Přistěhovalci.....	11
2.6 Akulturace.....	13
2.7 Asimilace	14
2.8 Česká identita versus americká identita.....	16
2.8.1 Česká identita	16
2.8.2 Americká identita	18
3 HLEDÁNÍ LEPŠÍHO ŽIVOTA V NOVÉM SVĚTĚ	21
3.1 Důvody pro emigraci do Nového světa.....	21
3.2 Počátky migračních procesů	22
3.3 Nejrozsáhlejší migrační vlny.....	22
3.4 Migrační procesy 20. století.....	25
3.5 Cílové destinace.....	26
3.5.1 Texas.....	27
3.5.2 Iowa a Wisconsin.....	27

4	EMPIRICKÁ ČÁST	29
4.1	Identita amerických Čechů perspektivou genealogických bádání.....	29
4.2	Genealogická metoda	31
4.3	Setkání s předky napříč historií.....	33
4.3.1	Informace od příbuzných a známých.....	34
4.3.2	Prameny vhodné pro genealogické bádání	35
4.3.3	Zpracování výsledků genealogického bádání.....	36
4.4	Stanovení cíle výzkumu.....	37
4.5	Metoda sběru dat	37
4.6	Genealogie a americká klientela.....	38
4.6.1	Výzkumný vzorek.....	38
4.6.2	Zpracování výsledků.....	38
4.6.2.1	Občanská genealogie	39
4.6.2.2	Genealogie a trendy moderní doby.....	40
4.6.2.3	Genealogické bádání týkající se Čechoameričanů	41
4.7	Identita amerických Čechů perspektivou genealogických bádání.....	45
4.7.1	Výzkumný vzorek.....	45
4.7.2	Zpracování výsledků.....	45
4.7.2.1	České kořeny	46
4.7.2.2	Migrace do Nového světa a její důvody	49
4.7.2.3	Pozůstatky české národní identity.....	52
4.7.2.4	Význam genealogie a českých kořenů pro Čechoameričany.....	56
5	ZÁVĚR	58

6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	61
6.1	Literatura.....	61
6.2	Internetové prameny.....	65
7	RESUMÉ	66
8	PŘÍLOHY	67

1 ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila problematiku českých emigrantů, kteří si pro svůj život vybrali Spojené státy americké. Budu se zabývat otázkou, co původní občany naší země vedlo k tomu, že si zvolili právě tuto cílovou destinaci. Napříč historií se důvody pro migraci do Spojených států měnily.

Jedním z hlavních příčin však byla vidina amerického snu. Tato svým způsobem víra lidem otevírala bránu do Nového světa. Dle ideologie amerického snu mají všichni lidé neohledně na jejich sociální postavení či rasu možnost změnit to, co si myslí, že je jejich osudem. Nabízí se jim příležitost žít lepším životem, o kterém vždy snili. Sen se může proměnit v realitu, ale nic není zadarmo. Lepší život čeká totiž jen na ty jedince, kteří se rozhodnou tvrdě pracovat, využívat svůj intelekt a vlastní dostatečné množství odvahy učinit takovýto krok vpřed. Dovolím si zakomponovat do této americké myšlenky české přísloví „Trpělivost přináší růže.“ Ten, kdo vytrvá v následování svého snu, bude mít na růžích ustláno.

Pocházíte z chudé rodiny a toužíte se stát významným podnikatelem? Zdá se vám, že není možné ovlivnit váš osud a nejlepší bude zůstat u hadru s koštětem ve firmě, jež vám platí minimum, které si dle vás však za takovouto podřadnou práci zasluhujete? Omyl! V Americe to funguje jinak. Pokud budete mít vizi, nic není nemožné. Chcete být podnikatelem? Vydejte ze sebe maximum a staňte se jím. Díky píli, vytrvalosti a odvaze se dostaví společenský vzestup i bohatství. Není se, čemu divit, že tato ideologie nadchla celou řadu krajanů, kteří se rozhodli naplnit svůj český americký sen.

Některá období spjaté s historií naší země, za všechny zmiňme komunismus, bránila rozvoji podobných myšlenek. Lidé se nemohli stát tím, čím se chtěli stát, a to i kdyby pracovali sebevíc. Spojené státy se staly symbolem svobody, demokracie a zemí neomezených možností. Zemí, do níž chtělo vycestovat mnoho krajanů.

Americký sen je myšlenkou velice zajímavou, jít si za svým snem je určitě věc užitečná. Člověk si však musí udržovat zdravý rozum, stát nohama pevně na zemi. Těžká práce nemusí vždy přinést očekávané ovoce. Na realizaci našich snů či vizí působí celá řada dalších okolních faktorů, které nás nemusí přivést k očekávanému výsledku.

Hlavním cílem této práce je zjistit, co vede Čechoameričany k zájmu o svou českou minulost a jak se staví ke svým českým kořenům. S mou vedoucí paní doktorkou Jakoubkovou Budilovou jsme se domluvily, že se v praktické části zaměříme na výzkum toho, jak se jedinci, jež mají české předky, ale narodili se již na území Spojených států amerických, jakožto právoplatní občané, vztahují ke svým českým kořenům. Mnozí z těchto „Čechoameričanů“ neumí češtinu užívat, ani za svůj dosavadní život Českou republiku nenavštívili, ale zajímají se o své vazby k tomuto státu. Najímají si genealogy, kteří pátrají po identitě jejich předků. Zajímat nás bude zejména otázka, proč tomu tak je. Zaměříme se na identitu amerických Čechů perspektivou genealogických bádání¹.

Má teoretická část se mimo jiné bude věnovat českým krajanům směřujícím do Spojených států a empirická část se bude naopak zabývat jakýmsi pomyslným návratem ze Spojených států do České republiky, návratem k českým kořenům. Práce bude tímto způsobem obohacena o zpětnou vazbu.

¹ Můj původní cíl práce byl odlišný. Výzkum měl proběhnout na základě terénního výzkumu prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s imigranty, kteří odjeli do Spojených států amerických snít svůj americký sen. V této souvislosti by mne zajímalo, jestli v USA u českých imigrantů přetrvává idea amerického snu či nikoliv.

To jsme však předběhli již na úplný závěr mé práce, aniž bychom zmínili, co nás čeká na začátku. V úvodu se pokusím objasnit základní teoretická východiska práce, které budu užívat. Mimo jiné nám tyto termíny pomohou pochopit další posloupnost práce. Jako první zmíním termín etnicita. Následovat budou pojmy jako nacionalismus, akulturace, asimilace migrace a další. Poté přejdu k popisu typické české a americké identity. Následovat bude samotný proces přistěhovalectví do Spojených států amerických. Vzhledem k tomu, že USA získaly nezávislost na Velké Británii v roce 1776 a řadí se z historického hlediska k jedné z nejmladších zemí, tudíž jsem se rozhodla zabývat se migračními procesy od 19. století. V závěru teoretické práce budou nastíněny oblasti USA, které byly v rámci migrace 19. a přelomu 20. století zmiňovány jako nejčastější cílové destinace, které volili pro nový život předci mých respondentů.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

Tato kapitola slouží k bližšímu zavedení do problematiky vystěhovalectví na jedné straně a imigrace na straně druhé. Na následujících stránkách naleznete objasnění pojmů, mezi něž se řadí etnicita, nacionalismus, proces akulturace, asimilace či migrace samotné. Kapitola se bude dále věnovat charakteristice menšiny se zaměřením zájmu na menšinu národnostní, ale i přistěhovalce, jakožto specifický typ menšiny. Následující východiska byla do práce zařazena vzhledem k tomu, že jsou úzce provázána s celou prací. Jejich pochopení nám v mnoha ohledech usnadňuje porozumění identity amerických Čechů

2.1 Etnicita

Pojem etnicita má své kořeny v řeckém slově „ethnos“. Pojem byl z počátku užíván jako označení pro barbara či pohana. V anglosaském pojetí se tento význam udržel až do poloviny 19. století. Po tomto období se etnicita začala pojít spíše k „rasovým“ charakteristikám. V době druhé světové války se ve Spojených státech amerických hojně užíval termín „ethnics“, což bylo označení charakterizující méněcenné skupiny oproti majoritní společnosti.

Etnicita se stala prioritním tématem sociálních antropologů od konce šedesátých let minulého století, ale ani v dnešních dnech o etnicitu, jakožto předmět výzkumu, zájem neupadá. V 70. letech 20. století přišli Glazer s Moynihanem s tvrzením, že tento termín se objevuje jako první v *Oxford English Dictionary* v roce 1972. Fakt je však ten, že pojem jako první použil americký sociolog David Riesman, a to již v roce 1953 (Eriksen 2012: 17-21).

Dle *Velkého sociologického slovníku* je etnicita vzájemně provázaný systém kulturních (materiálních a duchovních), rasových, jazykových a teritoriálních faktorů. V termínu jsou zahrnuty však i

historické osudy a představy o společném původu, které působí v interakci a formují etnické vědomí člověka a jeho etnickou identitu (Velký sociologický slovník 1996: 275).

Existuje mnoho definic, které se pojem pokoušejí přiblížit. Všechny se však shodují na tom, že má co dočinění s klasifikací lidí a skupinovými rozdíly. Etnicita souvisí s aplikací rozlišování mezi „My a Oni.“ Je založena na institucionalizovaném vztahu mezi jasně vymezenými kategoriemi, které se vzájemně vidí jako celky kulturně odlišné. Tato skutečnost poukazuje na to, že etnicita vzniká skrze přítomnost sociálního kontaktu (Eriksen 2012: 45).

Zajímavým aspektem z pohledu etnicity je jazyk. Při setkání jedinců etnických menšin, skládající se i z největších patriotů, dochází zčásti vědomě, zčásti nevědomě k přepínání řeči do většinového jazyka. Děje se tomu především v místech, které jsou považovány za jakési oficiální prostředí. Jako příklad lze uvést komunikaci na úřadě. Většinový jazyk automaticky zahajuje většinu konverzace s neznámými osobami, a to i v případech, kdy lze předpokládat, že jedinec může ovládat jazyk menšinový (Šatava 2009: 83).

Fredrik Barth ve své knize *Ethnic Groups and Boundaries* pohlíží na etnicitu jako na aspekt vztahu, nikoliv jako vlastnost jedince či skupiny. Tento pojem vnímá, jako společenský proces. Klade důraz především na sociální hranice mezi jedinci. Mluví o tzv. etnických hranicích, přes které putují lidé i informace. Pro udržení etnické identity je nutná její existence v některých společenských situacích, které jsou jedinci vlastní (Barth 1969:10).

Etnická identita nemusí být vždy jevem stálým. Může být závislá i na dané situaci. Například všichni obyvatelé Spojených států s výjimkou původních obyvatel jsou potomky lidí nejrůznějších národností, kteří kontinent osídlili poměrně nedávno. Nejčastěji však jejich původ nijak neovlivňuje jejich bytí. V Minnesotě však Američané se švédskými kořeny

dávají svou etnicitu najevo dvakrát či třikrát do roka při veřejných rituálech. Tím však jejich švédská etnicita končí a po zbytek roku jsou opět typickými Američany (Eriksen 2008: 322).

2.2 Nacionalismus

Tento termín vznikl původně v politickém diskurzu, což ho poznamenalo politickými, hodnotícími konotacemi, a to jak ve smyslu pozitivním, ale bohužel i v tom negativním. Náznaky nacionalismu byly evidentní již v meziválečném období. Pojem však začal být brán jako všeobecně užívaný nástroj vědecké analýzy teprve v průběhu druhé poloviny 20. století. Rozdíl mezi termínem národ a nacionalismus spočívá v tom, že národ se vztahuje k sociální realitě, zatímco pro nacionalismus je charakteristické, že je spíše určitým myšlenkovým postojem a vyznačuje se určitým systémem hodnot (Hroch 2009: 16-18).

Mezi známé teoretiky, kteří se věnovali problematice nacionalismu, se bezpochyby řadí Ernest Gellner a Benedict Anderson. V následujících pár řádcích bych ráda poskytla náhled na nacionalismus těchto dvou osobností.

Ernest Gellner nám ve své knize *Národy a nacionalismus* představuje nacionalismus především s důrazem na politický princip. Zároveň tvrdí, že se jedná o takový princip, který vyžaduje, aby se politická a národní jednotka překrývaly. Nacionalismus dle jeho slov může být nejlépe definován prostřednictvím pocitů nebo jako hnutí. Národnostní hnutí se dá charakterizovat jako takový typ hnutí, které se realizuje prostřednictvím citů (Gellner 1993: 1).

Nacionalismus popisuje jakožto teorii politického oprávnění, jehož základním požadavkem je to, aby etnické hranice nebyly přetaty hranicemi politickými. Tento pojem vnímá jako jakýsi vztah mezi etnicitou a státem. Nacionalismus je dle jeho názoru etnická ideologie, podle níž by

měla daná skupina ovládat stát. Jinými slovy se dá říci, že národní státy jsou ovládány určitou etnickou skupinou (Eriksen 2012: 165).

Benedict Anderson se oproti Gellnerovi nesoustředí příliš na politickou stránku nacionalismu. Svou pozornost soustředí především na pochopení síly a přetrvávání národní ideologie a cítění. Neskutečnou sílu nacionalismu shledává v tom, že příslušníci daného národa jsou za svůj národ ochotni položit i vlastní život. Další charakteristikou nacionalismu, kterou Anderson považuje za stěžejní, je jeho klasifikace. Tu nespojuje s příkláněním se k pravici či levici politického spektra. Je toho názoru, že nacionalismus by měl být klasifikován spíše společně s příbuzenstvím a náboženstvím než fašismem a liberalismem. (Hroch 2009: 28).

Navzdory odlišnému uchopení pojmu se teorie obou autorů navzájem nevyvracejí. Oba autoři tvrdí, že národy jsou jisté ideologické konstrukce, které usilují o to, aby byly propojeny kulturní skupiny se státem. Gellner i Anderson se taktéž shodují na tvrzení, že i přesto, že si některé národy mají tendenci představovat samy sebe jako staré, jsou vynálezem modernity. (Eriksen 2012: 166-177).

Když se podíváme blíže na vztah etnicity a nacionalismu, tak zjistíme, že na nacionalistickou ideologii je možné nahlížet jako na ideologii etnickou, která se pod záštitou etnické skupiny pokouší dovolat práva na vlastní stát. Tato definice je však příliš zjednodušená. V praxi se může jednat o mnohem komplikovanější situaci. Mnohdy se setkáváme s nezáměrným zaměňováním těchto dvou pojmů, které mají na svědomí většinou média, ale i běžní jedinci při svém každodenním vyjadřování. Nacionalismus a etnicita se dají považovat za spřízněné jevy. Setkáme se však s mnoha národy, které nejsou etnickými skupinami. To platí především v multietnických společnostech a národech, jež nejsou založeny na etnickém principu (Eriksen 2008: 338).

2.3 Národnostní menšina

Národností menšina nebo též etnická či jazyková menšina se dá definovat, jakožto skupina osob, která se hlásí ke stejné národnosti, ale obývá území většinové populace. Může se však jednat i o skupinu osob žijících na daném území v početní menšině, ale v jiném státě² je právě tato národnost považována za většinovou. (Bahenský 2010: 60). Můžeme se setkat s odlišným vymezením minorit, ať už z hlediska národní či nadnárodní úrovně.

Leoš Šatava národnostní menšinu vysvětluje jako pojem, který má více významů a postrádá jednoznačnost. Tento pojem dle něj usnadňuje zařazení veškerých druhů etnických společenství pod jeden „střešní termín“. Výjimku tvoří tyto tři situace:

- „malá etnika,“ jež nedisponují vlastním národním státem³
- část velkých státních národů obývajících teritorium státu jiného
- specifické případy, které se vyskytují na hranici etnografické nebo sociální skupiny⁴ (Šatava 1994: 16).

Problematikou národnostních menšin se ve značné míře zabývala i Organizace spojených národů. OSN si kladla za cíl nejen vymezit tento pojem, ale zároveň se snažila vymyslet program, který by přispěl k ochraně práv národnostních menšin. Nyní bych se ráda stručně zabývala změnou ve vymezení problematiky minorit na půdě této organizace.

Jedna z prvních definic pochází z roku 1950 a odkazuje pouze k nedominantním skupinám populace, jež si přejí uchovat svou etnickou,

² Nejčastěji ve státě sousedním.

³ Příklad takovéto národní menšiny jsou například Baskové žijící na území Španělska. Tato etnická skupina nemá žádný národní stát.

⁴ Tyto dva body se mohou i vzájemně prolínat. V tomto případě nám jako příklad mohou posloužit Španělé, vlastníci svůj vlastní národní stát obývající území sousední Francie.

náboženskou a jazykovou diverzitu nebo jistou tradici, jež minoritu odlišuje od majoritní společnosti. Existuje zde navíc požadavek na dostatečné množství osob této menšiny. Dále by tito jedinci měli splňovat požadavek loajality ke státu, k němuž přísluší.

Novější pokus z roku 1985 menšinu zobrazuje jako určitou skupinu obyvatel státu, kteří se nacházejí v nedominantní pozici z hlediska státu, na jehož území se rozhodli pobývat. Od většinové populace se liší etnickými, náboženskými či jazykovými charakteristikami. Osoby, které vlastní status zástupce minority disponují vědomím vzájemné solidarity, jež je implicitně motivována kolektivní vůlí přežít. Hlavním cílem příslušníků menšiny je získání rovnocenného postavení s většinou, a to nejen podle zákona, ale i ve skutečnosti (Frištenská, Sulitka 1995: 132).

Jak již bylo výše zmíněno, Organizace spojených národů se nezabývá pouze tvorbou definic, nýbrž se snaží, aby měli jedinci, kteří získají status minoritního příslušníka, právo na rovnoprávný život jako osoby z většinové populace. OSN dále bojuje proti diskriminaci znevýhodněných skupin. Dle odhadů této společnosti obývá naši planetu téměř miliarda lidí, jež je zařazena k menšinám. Otázka práv menšin je kladena do popředí v rámci programu pro lidská práva a je základním předpokladem všech aktů OSN, jež se týkají právě této problematiky⁵ (OSN 2005).

V České republice je národnostní menšina vymezena zákonem č. 273/2001 Sb. Dle něj je za národnostní menšinu považováno společenství občanů, které se od většinové populace odlišuje etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi. U těchto společenství je navíc patrná vůle o přetrvávání a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka či kultury. Znatelná je však i snaha o ochranu jejich zájmů, jež se vztahují k jejich minulosti. (Průcha 2007: 59-60).

⁵ (<http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=48>, 20. 3. 2013)

2.4 Migrace

Migraci lze v antropologickém pojetí charakterizovat, jako přesun jedinců či celých skupin v rámci určitého prostoru. Tento proces je společně vedle porodnosti a úmrtnosti považován za klíčový prvek z hlediska populačního vývoje. Jedná se o přesídlení části obyvatelstva z jednoho místa na druhé. Migrace v sobě může zahrnovat dlouhotrvající účinek, ale nemusí být nutně spojována s následnou kolonizací. Důvodů pro rozhodnutí se k opuštění své vlasti existuje nespočet. Jako základní příčiny, které vedou k tomuto kroku, jsou nejčastěji uváděny aspekty politické, ekonomické a náboženské. Nejvyspělejší ekonomické země se stávají nejvyhledávanější konečnou stanicí migrantů (Uherek 2005: 258-274).

Oproti časům minulým, kdy se lidé snažili osídlit místa, o nichž si mnohdy neprávem vytvořili představu, že jsou neosídlená, se dnešní situace mění. Migranti většinou pro svůj nový domov volí místa hustě obydlená. Zároveň dochází k tomu, že se pomalu vytrácí dvě základní alternativy migrace, jež byly typické v industriálním věku. Dříve se lidé uchýlovali k migraci za tím účelem, že si v cizině vydělají peníze a s těmi se vrátí zpět domů. Často nedochází ani k pokusu ve splnutí s danou společností. Trendem posledních let se stává, že se migranti nevracejí zpět do své rodné země, ani se nepokoušejí o asimilaci. Stále více osob se uchyluje k životu v tzv. třetím prostoru transnacionálních sítí (Baršová, Barša 2005: 8).

Jednotlivé státy otázku migrace na svém území neignorují, ba naopak. Každá země vlastní specifickou kontrolu, která má na starosti právě regulaci migrace. Za tímto účelem vzniklo mnoho politických oblastí, které se zabývají udělováním oprávnění k pobytu či pracovního povolení, řeší otázky vízového styku, udělování občanství, ale i imigrační politiku jako celek či nárok na mezinárodní ochranu týkající se uprchlíků. Z hlediska úřadů se osoby, které se rozhodnou pro migraci, dělí do dvou

skupin na legální a nelegální imigranty. Legální imigranti vlastní povolení ke krátkodobému či dlouhodobému pobytu. Mezi nelegální imigranty se řadí takové osoby, které nemají povolení pro vstup do dané země nebo vlastní dokumentaci, jež je neplatná. Z tohoto hlediska většinou mluvíme o uprchlících a žadatelích o azyl (Tošner 2012: 295-296).

Státní migrační politiky lze rozřadit dle knihy *Přistěhovalectví a liberální stát* (Baršová, Barša 2005) na politiky: migrační a integrační. Migrační politiky se zabývají přímou a nepřímou regulací pohybu osob přes mezinárodní hranice. Jejich hlavním cílem je regulace migrace legální a zajištění prevence před migrací nelegální. Za jakýsi podbor migrační politiky můžeme považovat politiky imigrační, které nám udávají podmínky, které musí migrant splnit, pokud se uchází o dlouhodobé usazení na území hostitelské země. Hlavním cílem integračních politik je začlenit přistěhovalce do dané společnosti. Dále tento proces souvisí s uspokojováním specifických potřeb, které souvisí s adaptací jedince či skupiny na prostředí, kam se rozhodli přistěhovat. Tyto potřeby mohou souviset s momentální neznalostí majoritního jazyku či hodnot a zvyklostí dané společnosti (Baršová, Barša 2005: 9-11).

2.5 Přistěhovalci

Přistěhovalci jsou specifickým typem menšiny. Pro přistěhovalce bývá typické, že poměrně často nevlastní občanství země, ve které se rozhodli žít. Nicméně v zemi, která bývá jejich mateřskou, se řadí k většinové populaci (Eriksen 2008: 343).

Ve Spojených státech amerických se pojem přistěhovalce (imigranta) vztahuje na rozdíl od jiných zemí jen na osoby, které byly podle zákona přijaty pro trvalé usídlení. Takovýto pohled na pobyt v zemi dlouhodobějšího charakteru (delšího než období jednoho roku), reaguje na současnou situaci panující k Evropě, jež poukazuje k tomu, že

„dočasná“ ekonomická migrace vykazuje znatelné charakteristiky tendence k proměně v trvalé přistěhovalectví (Baršová, Barša 2005: 10).

Postoje k imigrantům se liší podle toho, na jakou zemi se zaměříme. Spojené státy se i díky své historii, která je úzce spjata s kolonizací imigranty, staví k problematice poměrně liberálně. Samozřejmě si však jako každá země určuje pravidla, jež jsou v rámci migrační politiky nutná pro vstup do USA jakožto hostitelské země.

Na druhé straně, co se týče České republiky, tak výsledky výzkumu CVVM⁶, který proběhl v roce 2009, byly jednoznačné. Vyplynulo z něj, že proces imigrace je vnímán českou společností jako zátěž a negativní jev, který se negativně podepisuje na dění uvnitř celé společnosti. Více než dvě třetiny všech dotázaných věří tomu, že přistěhovalci jsou příčinou kriminality, zvyšující se míry nezaměstnanosti, ba dokonce představují zdravotní rizika pro majoritní společnost. Naopak pouhá čtvrtina respondentů zastává názor, že imigranti obohacují jejich kulturu nebo přispívají k ekonomickému rozvoji České republiky⁷ (Leontiyeva 2009: 91-92).

Výzkumy uskutečněné v nejrůznějších evropských i jiných zemích nám poskytují důkazy o tom, že postoje hostitelských zemí k imigrantům jsou ovlivněny tím, jak vzdálená je kultura od kultury, do které se imigrant rozhodl přistěhovat. Postoje obyvatel hostitelské země k přistěhovalcům jsou závislé na míře odlišnosti, která staví bariéru mezi dvěma kulturami. Čím menší je rozdílnost, tím je pravděpodobnější, že jedinec bude

⁶ Centrum pro výzkum veřejného mínění (http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a2922/f3/100191s_OV30310A.pdf, 20. 3. 2012).

⁷ Výzkum byl konstruován následujícím způsobem. Respondenti byli požádáni, aby tazateli sdělili, do jaké míry souhlasí s daným tvrzením. Například: Řekněte, nakolik souhlasíte či nesouhlasíte s tvrzením, že cizinci, kteří pobývají dlouhodobě na území České republiky, se podílejí na nárůstu kriminality. Na odpověď měli u každého tvrzení na výběr z následujících variant: 1) rozhodně souhlasí, 2) spíše souhlasí, 3) ani souhlas, ani nesouhlas, 4) spíše nesouhlasí, 5) rozhodně nesouhlasí.

hostitelskou zemí přijat příznivěji, než kdyby tomu bylo naopak (Průcha 2007: 103).

2.6 Akulturace

Akulturace je vnímána, jakožto sociální proces, k němuž dochází tehdy, když dochází k dlouhodobějšímu kontaktu nebo ke střetu dvou a více kultur. Tento termín je v sociálních vědách na rozdíl od termínu kultura definován poměrně jednotně. *„Akulturace je sociální proces, v němž dochází ke kulturním změnám trvalým stykem dvou nebo více kultur. Akulturace zahrnuje jak přebírání jedněch prvků z jiné kultury, tak vylučování jiných nebo jejich přetváření.“* (Brouček 1991: 239-240)

V zahraničí se otázkou akulturace, resp. kulturní asimilace rozhodli řešit osobnosti americké kulturní antropologie – Robert Redfield, Ralph Linton a Melville Herskovits. Jejich hlavním cílem bylo, aby se vymezení pojmu nedotýkalo pouze tematiky soužití imigrantů, ale aby bylo relevantní i ve smyslu koexistence s nativními obyvateli USA. V Memorandu studia akulturace se tito tři autoři shodli na tom, že se akulturace skládá ze tří hlavních fází. Za první fázi považují přijetí nových hodnot a kulturních vzorců. Druhou variantou je adaptace, kdy jsou prvky odlišné kultury kombinovány s prvky kultury jedince a vzniká nová, lépe fungující kulturní mozaika. Poslední fází je pak určitá negativní odezva (Redfield, Linton, Herskovits 1936: 149-152).

S odlišnou typologizací akulturačních procesů počítal *Emory S. Bogardus*. Zmiňuje tak zvanou slepou akulturaci, která vzniká nevědomě tím, že na sebe dvě či více kultur žijících v bezprostřední blízkosti hodnotově působí. Dalším typem procesu je vnucená akulturace, při níž dochází k tomu, že jsou normy a hodnoty jedné kultury přenášeny na odlišnou kulturu násilnou formou. Třetí variantu shledává v dobrovolné neboli demokratické akulturaci. V této volbě jedinec či skupina vědomě přijímá normy a hodnoty od jiné kultury. Z tohoto přístupu plyne, že se

odlišné kultury navzájem respektují a cení si hodnot odlišných kulturních vzorců (Bogardus 1949: 125-129).

2.7 Asimilace

„Asimilace je postupné včleňování jednoho etnika a jeho kultury do jiné kultury tak, že znaky původní kultury se ztrácejí a jsou nahrazovány znaky dominantní, přejímané kultury. V průběhu přirozené, nenásilné asimilace může docházet k vzájemnému obohacování participujících etnických a jiných společenství.“ (Brouček 1991: 240)

Tento proces může být zpravidla dobrovolný nebo se může jednat i o proces násilný. V praxi dochází k tomu, že menšina splyne s většinovou společností a neprosazuje své původní hodnoty. V případě, že je etnicita založena na fyzickém vzhledu, asimilace se nějakým skupinám zcela zamezuje. Ve Spojených státech amerických došlo z historického hlediska, k tomu že se asimilovala většina nově přistěhovalých obyvatel. Po dvou generacích, jež žili v USA, obvykle přestali mluvit jejich mateřským jazykem a v paměti si uchovali jen matné vzpomínky na jejich původní domovinu (Eriksen 2008: 342).

Společně s asimilací se před námi objevuje otázka, zda se jedná o pozitivní či negativní fenomén. Odpověď není jednoznačná a její zodpovězení činí mnohým sociálním vědcům značné potíže. V dnešní době se řeší především fakt, jak docílit toho, aby se národnostní menšina adaptovala v prostředí většinové populace, převzala její dominantní prvky, které jí pomohou k lepšímu životu v nové zemi, aniž by však došlo k úplnému rozplynutí své původní identity v kultuře nové. Při setkání několika kultur může dojít i k jevu jako „vykrytalizování“ kultury zcela nové, nejtypičtějším příkladem jsou z tohoto hlediska právě Spojené státy. Současná kultura USA vznikla na základě mísení nejrůznějších evropských i mimoevropských kultur. Toto mísení dalo americkému národu takovou podobu, jak ho známe dnes (Průcha 2007: 50).

Melting pot je metaforické vyjádření procesu asimilace právě ve Spojených státech amerických. Staví na myšlence mísení lidí a kultur, kdežto konečným produktem bude zrození zcela nových lidí, kultur. Původní identita se „roztaví v kotlíku,“ ve kterém se lidé a kultury ocitnou. Tento pojem byl zpopularizován a nazván podle divadelní hry Israela Zangwilla pocházející z roku 1908, který právě v této hře Ameriku nazývá jako tavící kotlík,⁸ v němž se veškeré evropské rasy roztaví a přetransformují (McDonald 2007: 50-51).

V roce 1900 žilo na území Chicaga 80% přistěhovalců a jejich potomků. O třicet let později se dalo tvrdit, že 35% populace města se narodilo v cizině. Tento koncept se stal počátkem 60. a 70. let 20. století hojně kritizovaným, byl označen za empiricky chybný, jelikož ve své podstatě předpovídal úplný zánik etnicity. Někteří kritici zastávají názor, že etnické skupiny přicházející na území USA nikdy nesplynuly. Dále tvrdí, že rozdíly, které mezi skupinami jsou se během dvou a více generací vzájemného soužití a přizpůsobování zdají být ještě výraznější (Eriksen 2012: 48).

Podíváme-li se na ideologii *melting potu* z jiného pohledu tak zjistíme, že v jistém smyslu jeho myšlenka naplněna byla. Imigranti přicházející na území nového státního celku si osvojili jazyk, primární hodnoty země a neobvyklou situací nebylo ani uzavírání sňatků se členy jiných skupin. Pokud však nově příchozí stále čerpali materiální, symbolické či politické zdroje ze svých původních etnických kořenů, tak na této úrovni o tavícím kotlíku nemůže být řeč (Eriksen 2012: 226).

⁸ V originálu *melting pot*

2.8 Česká identita versus americká identita

Tato část by měla poskytnout bližší náhled na charakteristické rysy české a americké identity. Samozřejmě je nutné brát v úvahu, že tento exkurz do hlubin identit obou národů je pouze orientační a nelze jej zevšeobecnit na každého jednotlivce České republiky či Spojených států amerických. Národy však uznávají určité hodnoty, které jsou důležité pro majoritní část populace.

2.8.1 Česká identita

Český národ si klade otázku identity především v té chvíli, když dojde k nějakému dramatickému převratu dějin vedoucích k vyvrácení věcí, které jsou pro něj na běžném pořádku. Například po porážce na Bílé hoře, v době národního obrození či v období „sametové“ revoluce. V období, které pro českou historii něco znamenají, můžeme sledovat projevy českého národního vědomí (Kohák 2009:9).

Problematikou české identity se mimo jiných zabýval i Ladislav Holý, jeden z nejznámějších českých antropologů, který působil ve Velké Británii. Napsal knihu *Malý český člověk a skvělý český národ* (Holý 2001), ve které popisuje fakta zjištěná při svém terénním výzkumu, který probíhal v 90. letech 20. století na území České republiky. Výzkum měl sloužit pro pochopení toho, jak vypadá situace v naší společnosti, mimo jiné se mu podařilo zjistit, co si lidé myslí o sobě samých. Autor používá označení malý český člověk pro každého jednotlivého příslušníka českého národa. „*Jeho názory jsou přízemní a rozhodně není žádným hrdinou: odtud popularita dobrého vojáka Švejka, jehož lze považovat přímo za ztělesnění malého českého člověka.*“ Ať už se nám postava Švejka může jevit jakkoliv, většina české populace je přesvědčena o tom, že byl inteligentní a svou hloupost jen chytře předstíral (Holý 2001: 62).

Národní identita je dle něj pevně spjatá s odvoláváním se na historické tradice, které jsou nezbytné pro způsob nahlížení na sebe samé. Jako dvě nejčastěji zmiňované negativní vlastnosti uvádí závist a netoleranci. Mezi další negativní vlastnosti řadí vychytralost, nepřiměřenou, konformitu, sobectví a lenost. Respondenti však doufají, že těmito vlastnostmi připisovaným Čechům sami nedisponují. Co se týče pozitivních vlastností, tak jako nejfrekventovanější odpověď všech dotázaných zazněla pracovitost, zručnost a smysl pro humor. Dotázaní považují český národ za kulturní a vzdělaný. Holý nahlíží na malého českého člověka jako na osobu ambivalentní. Jedná se sice o bytost pracovitou a zručnou, avšak nemající vysoké cíle a spokojenou ve svém malém světě (Holý 2001: 84).

Roku 2001, necelých deset let od terénního výzkumu Ladislava Holého se otázkou české národní identity zabývalo Centrum pro výzkum veřejného mínění, které se na názor na tuto problematiku zeptalo 1168 respondentů. Studie se zabývá pěti hlavními faktory, jež ovlivňují národní identitu, a to vlastenectvím, jazykem, územím a společnou historií. Z této studie vyplynulo, že Češi jsou historicky úzce spjati s Českou republikou a jejím územím. 97% všech dotázaných uvedla za svůj rodný jazyk češtinu. Dle názoru respondentů se zdá, že většina z nich je hrdá na to, že je české národnosti. V případě ozbrojeného konfliktu by naši vlast bránili dvě třetiny z řad mužů (Seidlová 2003: 1-7).

Je nutné poznamenat, že dnešní generace může vnímat svou českou totožnost výrazně odlišněji, než jak tomu bylo u jejich předků. Mezi hlavní důvod tohoto jevu se dá zařadit to, že jsou stále vzdálenější významným událostem, jež se odehrály v našem národním státě. Erazim Kohák tuto situaci vnímá tak, že mladí lidé jsou v dnešní době „*vystavováni palbě směsného odpadu globálního konzumu.*“ Vzhledem k tomu, že on sám sebe řadí mezi zastánce boje za národní identitu, tak doufá, že mladá generace bude sdílet vědomí býtí Čechem. Na druhé straně však polemizuje s myšlenkou, že může nastat i situace, kdy

například za čtyři generace zbyde na území České republiky, jakási „neurčitá etnická směs beze smyslu vlastní totožnosti a bez jiných tužeb než stálé stupňování spotřeby.“ (Kohák 2009: 337).

2.8.2 Americká identita

Američané jsou národem, pro nějž nese velevýznamnou roli jejich státní vlajka. Dalo by se říci, že tato fixace panuje od konce občanské války a je důležitým vyjádřením národní identity. Pohled na americkou národní identitu se rapidně změnil po osudném dni 11. září 2001. Vlajky poseté pruhy a hvězdami nikdy v historii nevlály na tak rozličných místech, v tak hojném množství. Národní identita se proměnila. Do tohoto data byl americký lid méně národem než v předchozích staletích (Huntington 2004: 15-17).

Za klíčové prvky identity této země lze považovat přistěhovalectví a víru v americké hodnoty. Základní stavební prvek pro vytvoření americké společnosti poskytli první osadníci, kteří na území dnešních států přinesli jejich kulturu, instituce a hodnoty. Postupem času se americká identita proměňovala podle momentální situace, jež v zemi panovala. (Huntington 2004: 46-47).

Často se můžeme setkat s tvrzením, že pro americký národ je typická loajalita k americkým hodnotám, mezi něž se řadí především: svoboda, individualismus, demokracie, rovnost, respekt k lidským právům, k zákonům či k soukromému vlastnictví. Zajímavým faktem je, že Američané svou identitu na rozdíl od Evropanů neztotožňují s teritoriem. Mezi přirozený prvek jejich charakteru se dá označit mobilita. Již v 18. století nebylo nic neobvyklého na tom, že průměrný Američan změnil své bydliště pětkrát až šestkrát za život (Huntington 2004: 54-59).

Na americké identitě, tak jak ji známe dnes, se do značné míry podepsala protestantská kultura. Dá se konstatovat, že právě díky protestantismu se Spojené státy americké staly nejvíce individualistickou zemí světa. Typický občan USA preferuje spoléhání se sám na sebe před kolektivními rozhodnutími. Je přesvědčen o tom, že veškerá rozhodnutí musí člověk učinit sám za sebe. Nepřípustný je faktor jakéhokoliv ovlivnění názory druhých či tlakem veřejného mínění (Hofstede 1980: 222).

Protestantismus stojí i za americkým ideálem člověka a úspěchu, jenž se díky vlastní pili vypracoval až na samý vrchol - mnohdy i ze samého dna společnosti. Výzkumy veřejného mínění v USA ukazují, že Američané věří tomu, že naše životní úspěšnost je odvozena od schopností a vlastností daného jedince. Tento zásadní prvek amerického snu potvrzuje i bývalý prezident Bill Clinton, kdy americkým snem označuje prostou nicméně mocnou myšlenku, že když bude člověk tvrdě pracovat a respektovat daná pravidla, měl by dostat šanci dojít až tak daleko, kam mu to jen jeho schopnosti získané od Boha umožní. Zároveň nositelkou společenské prestiže je práce a schopnost pomocí ní vydělávat peníze. Ta se posléze dle americké mentality stává hlavním prostředkem nezávislosti a sebeúcty. O Američanech je všeobecně známo, že si berou málo dovolené a pracují velice intenzivně (Hochschild 1996: 18).

Jako další prvky charakteristické pro americkou identitu bych ráda zmínila, optimismus, pružnost, kapitalismus, efektivnost. Optimismus je všudypřítomným rysem americké civilizace. Dospělí vštěpují již od útlého věku svým potomkům povinnost věřit v lepší zítřky, pohlížet na svět pohledem, že i vše zlé je pro něco dobré. Od optimismu se nepřímo odvíjí pružnost, především v tom smyslu, že Američan nemá problém se změnou povolání, bydliště či náboženství, pokud věří v to, že tento čin zlepší jeho životní situaci. Kapitalismus je typickým znakem pojícím se k americké společnosti, jejímž základem je spotřeba, výroba a neustálé zvyšování životní úrovně jedinců. Posledním znakem, který bych chtěla

v této souvislosti přisoudit americké identitě je efektivnost. Za skutečnost že se USA staly světovou velmocí, vděčí do jisté míry svému přírodnímu bohatství, ale bez toho aniž by ho dokázaly efektivně využít, by se takovým hegemonelem nikdy nestaly (Fichou 1995: 33-80).

3 HLEDÁNÍ LEPŠÍHO ŽIVOTA V NOVÉM SVĚTĚ

3.1 Důvody pro emigraci do Nového světa

„Zapamatujte si, zapamatujte si provždy, že my všichni, vy i já, jsme potomky přistěhovalců a revolucionářů.“ Franklin Delano Roosevelt⁹

Hledání důvodů pro emigraci krajanů do Nového světa existuje nespočet. V této části bych vás ráda seznámila s nejběžnějšími příčinami, jež byly hlavní motivací pro přesun z naší malé země do Spojených států. Lidé z našeho území odcházeli především s touhou nalézt ekonomickou, politickou či náboženskou svobodu. V této souvislosti je však zmiňováno i vyhnutí se vojenské službě či prahnutí po dobrodružství. Cestu migrace si lidé také volili při útěku před různými postihy nebo v ní viděli řešení těžké životní situace. Pro židovskou populaci byla migrace velice významnou složkou jejich života, za dob Hitlera se u nich rovnala otázce života a smrti. Z politických důvodů odcházeli lidé především za dob socialismu či komunismu. Varianta útěku před vojenskou službou je charakteristická z dob Rakouska-Uherska (Archdeacon 1983:15).

Tyto důvody se však napříč historií měnily, a to dle momentální situace, ve které se naši krajané ocitli. Hledání lepšího života za oceánem se ukázalo být řešením pro celé generace Čechů, před nimiž se zjevila nějaká situace, která byla v naší vlasti jen stěží řešitelnou. Například v druhé polovině 19. století byly hlavními důvody pro vycestování za oceán především ekonomické a sociální faktory. Do roku 1850 obývalo území Spojených států přibližně 500 krajanů, mezi léty 1850-60 se toto číslo rozmnožilo na 23 000 (Hájková 2011:8).

⁹ (Cit. v Huntington 2004: 38)

3.2 Počátky migračních procesů

Jako první doložitelný přesun na území Nového světa můžeme označit období první poloviny 17. století. Jedním z důvodů, proč se krajané vydávali na cestu za oceán, byl ten, že obývali zpustošené země, jež byly odkazem Třicetileté války¹⁰. V této válce, jak je obecně známo, proti sobě stanuli katolíci a protestanté. Válka s sebou nesla negativní důsledky, pro jedince nepatřící do katolické církve. V roce 1627 Ferdinand II. označil protestanty za zakázanou skupinu, což mimo jiné znamenalo, že lidé, kteří nevyznávají povolenou víru, musí naše území opustit. Otevíraly se před nimi dvě možné varianty, buď mohou počkat na vyhoštění, nebo odejdou dobrovolně. Často se rozhodli pro druhou variantu a pro své nové bydliště si zvolili právě území USA, kde panovala náboženská svoboda (Mauk and Oakland 2006, 59).

3.3 Nejrozsáhlejší migrační vlny

Za období, kdy se naše země setkala s nejčetnějšími migračními vlnami, se dá považovat období druhé poloviny 19. a přelomu 20. století. Pro českou imigraci bylo typické, že se jednotlivci na území Spojených států usazovali i s rodinami, čímž se imigrace odlišovala od jiných evropských národů (Hájková 2011: 8).

Výrazné rysy vystěhovalectví na území Spojených států amerických jsou znatelné především od počátku 50. let 19. století. Po této silné vlně migrace pomalu ustává a opětovně sílí až v polovině let šedesátých. Další významné období vhodné pro migraci do Států se datuje mezi lety 1880 až poloviny let devadesátých. V této době do Nového světa imigrovalo průměrně 3 - 12 000 osob českého původu ročně. Jako vrcholný rok české emigrace lze považovat rok 1907 během tohoto roku z našeho území odešlo 13 554 osob.

¹⁰ Třicetiletá válka proběhla v letech 1618-1648.

Dle úředních záznamů se z území Čech a Moravy v letech 1850 – 1900 vystěhovalo více než 210 000 osob, v intervalu čtrnácti let. Do roku 1914 se přistěhovalo na území USA téměř 350 000 osob (Masný 1962: 204-211).

Leoš Šatava ve své knize *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA* mluví o třech nejsilnějších vlnách. První vlna se datuje od roku 1848 do konce 70. let. Odchod na území USA byl v tomto časovém úseku motivován především revolučním rokem 1848. Nově příchozí se museli na rozdíl od příchozích v pozdějším období potýkat s Americkou občanskou válkou¹¹. Imigranti se usazovali především v zemědělských oblastech. Dále mluví o období mezi lety 1870-1890, tuto migrační vlnu považuje za nejvýznamnější a to i přes to, že nebyla nejpočetnější. Onu významnost autor shledává v tom, že v tomto období se Čechoameričané příliš neodpoutali od své původní vlasti a zároveň se sžily s americkou zemí. Tvrdí, že imigranti disponují dvěma domovy. Podíl migrantů v rámci prostorového rozmístění ve městě a na venkově nedosahuje markantních rozdílů. Poslední období ohraničuje polovinou 90. let a rokem 1914, kdy v desetiletí od roku 1900 – 1910 putuje do Ameriky nejvyšší počet přistěhovalců z Čech, Moravy a Slezska. V tomto období však dochází k posunu k amerikanizaci a postupnému se vymaňování z vazeb a tradic uznávaných ve staré vlasti (Šatava 1989: 83-85).

Ivan Dubovický vidí jako hlavní důvod pro rozšíření migrace do USA právě od poloviny 19. století, reakci na úmornou neúrodu, jež se objevila v roce 1851. Dalším důvodem, proč se migrace rozšířila právě v tomto časovém úseku, shledává v možnosti narukování do Krymské války¹² v rámci armády Habsburské monarchie (Dubovický 2003: 14-15).

¹¹ Americká občanská válka se odehrála mezi lety 1861-1865, je též známá jako válka Severu proti Jihu.

¹² Krymská válka se odehrála v polovině padesátých let 19. století, konkrétně v letech 1853-1856.

Od konce 60. let se stala emigrace jednodušší díky americké ústavě, ta 21. 12. 1867 zavedla právo pro jednotlivce svobodně se přestěhovat do cizí země. Lidé tak dostali možnost vycestovat do USA. Stačil jim k tomu cestovní pas nebo jako cestovní doklad mohla být užita pracovní, čelední knížka (Opatrný 2007: 31).

Mezi lety 1850-1890 odešlo z naší vlasti kolem 170 000 Čechů. Dalo by se říct, že většina osob pocházela z venkovského prostředí či z řad městských námezdních dělníků. Jednalo se o lidi, kteří za oceán přicházeli s motivací, že budou tvrdě pracovat a po svém příchodu se nejčastěji živili farmařením. Pro svůj nový domov volili především oblast středozápadu, kde mohli za poměrně nízkou cenu odkoupit půdu. Přibližováním se směrem ke konci století můžeme sledovat přesun českých migrantů do amerických měst. Statistika pocházející z roku 1900 nám říká, že v této době 60% krajanů vykazovalo nějaký majetek ve městě (Čada 1951).

Češi se v tomto období převážně živili jako řemeslníci – neobvyklými pozicemi vykonávanými českými migranty byly krejčí, hospodští, truhláři, výrobci pian, muzikanti či drobní obchodníci. Typickým rysem české komunity v USA také bylo, že usilovali o získání amerického občanství. Přistěhovalci, kteří se na území Ameriky dostali, až po roce 1890 disponovali vyšší kvalifikovaností a vzděláním. Všeobecně se Češi řadili k nejvzdělanějším imigrantům na tomto území s nejnižším procentem negramotných s 1,33% (Hájková 2011: 9-10).

3.4 Migrační procesy 20. století

V této pasáži bych ve zkratce ráda zmínila migrační procesy do Spojených států zejména v časovém intervalu 1948-1989. Tyto procesy se pojí na jedné straně s touhou po ekonomické svobodě, ale především s touhou po svobodě ideologické. Rok 1948 je na území tehdejšího Československa spojován s nástupem komunismu. Rok 1989 naopak symbolizuje přechod k demokracii. Hlavními důvody, které nechtěli emigranti ve své zemi tolerovat, byly znárodnění, perzekuce či svoboda slova. Lidé odjeli do Spojených států hledat ztracenou svobodu (Filípek 2003: 69).

Významná emigrační vlna se odehrála v roce 1948. V tomto roce se rozhodlo Československo opustit z důvodu nespokojenosti s tehdejším systémem nejméně 100 000 emigrantů. Lidé si brzy uvědomili, že veškeré dění státu je v rukou komunistů. Československo se ocitlo pod sférou vlivu Sovětského svazu. Komunisté měli pod svým vlivem veškeré oblasti, výjimkou nebyla ekonomika státu, média, vzdělání či oblast kultury (Dubovický 2003: 4) Přistěhovalci do USA se v tomto roce usazovali nejčastěji v oblastech Washingtonu, a věřili v to, že svou exilovou činností budou nápomocni zlepšit situaci ve své rodné zemi a po svrhnutí systému se budou moci navrátit zpět (Filípek 1999: 15).

Do dějin migrace do USA se zapsal i rok 1968, kdy se opět kvůli nespokojenosti s režimem rozhodlo naši vlast opustit velké množství osob. Na konci roku 1969 však byly uzavřeny hranice. I přesto nám statistiky sdělují, že v rozmezí let 1968-1969 se přistěhovalo do Spojených států přibližně 70 000 lidí, kdežto v roce 1970 uniklo do USA pouhých 4 500 šťastlivců. Další migrační skupinou tvořili umělci či sportovci, kteří měli občasné povolení k vycestování do zemí Západu. Z této cesty se mnozí nevrátili. Znatelná migrační vlna proběhla i v osmdesátých letech, zejména v důsledku nepříznivé ekonomické situace v zemi. Občané emigrací vyjádřili svou nespokojenost se stále se

zvyšujícími rozdíly mezi určitými skupinami osob. Některé produkty byly například určitým sociálním vrstvám zcela zapovězeny (Nešpor 2002: 49-53).

3.5 Cílové destinace

Dle výsledku posledního sčítání lidu z roku 1990 se k českému původu hlásí 1,3 mil. osob, k československému původu pak přes 300 000. USA díky těmto údajům drží prvenství, je zemí, kde žije nejpočetnější česká menšina. V celkové populaci Spojených států se tato menšina drží na 25. místě. Největší komunity nalezneme ve velkých městských aglomeracích, za všechny zmiňme Chicago, New York, Los Angeles, Washington. Dále pak výraznou českou menšinu můžeme hledat v původně ryze českých farmářských komunitách ve státech Texas, Illinois, Kalifornie, Wisconsin, Minnesota či Nebraska. Sčítání se týkalo původu respondentů, měli uvést, ke kterému se hlásí. Výše zmíněné numerické výsledky značí nejen krajanů narozené na území naší republiky, ale jsou zde zahrnuté i osoby, jejichž předkové žijí ve Státech již po několik generací. Zajímavým prvkem ve výzkumu může být skutečnost, že většina respondentů, 1,3 – 1,6 miliónů krajanů nemluví česky, i přesto se však v hojné míře hlásí ke svým českým předkům a zvykům. Mnoho z těchto osob se také sdružuje v krajanských spolcích¹³ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky 2013).

Nyní bych ráda zmínila místa, kde se usídlila většina předků mých respondentů. Vzhledem k tomu, že předci odcházeli z vlasti především v období první migrační vlny kolem poloviny 19. století, volili většinou pro žití zemědělské oblasti.

¹³ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2013). (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/historie_krajanu/historier_ajanu-index_12.html, 4. 4. 2013)

3.5.1 Texas

Z tohoto státu pochází největší počet mých respondentů, proto bych chtěla zmínit důvody, co imigranty vedlo k usídlení právě zde. Většina Čechoameričanů žijících na území Texasu svým původem pochází z Moravy, nechtěli se usazovat ve velkých městských aglomeracích, proto pro život volili raději klidnější prostředí. Do Texasu však lidé odcházeli hledat především levnou a úrodnou půdu. Nejčastější plodinou pro pěstování se stala bavlna a tabák. S osídlováním půdy dostávaly české osady názvy jako Vsetín, Hostýn, Praha, Velehrad, Bílá Hora či Frýdek. Na rozdíl od Američanů, kteří byli vysoce mobilní, tak naši bývalí občané byli vysoce fixováni na půdu a krajský život. Raději si za půdu připlatili více a zůstali v daném místě po zbytek svého života (Eckertová 2003: 94-95).

Mnoho Čechoameričanů bojovali za zachování zvyklostí a tradic z původní vlasti. Zároveň se však chtěli stát součástí americké společnosti a to i přes fakt, že většina nových usedlíků přicházející na území Texasu byla z této volby zklamána. Trpěli nedostatkem vody, a kdyby disponovali penězi na zpáteční cestu, uskutečnili by ji. Shromažďovali se v komunitách, zároveň se však chtěli stát součástí amerického individualismu (Klimesh 2008: 183).

3.5.2 Iowa a Wisconsin

Do Iowa se v nejvíce případech lidé rozhodli usídlit na základě změny svého názoru. Ve většině případů jejich původní záměr byl usadit se na území Texasu, Iowa se jim však jevila být lepší volbou především díky příznivějšímu prostředí, které se více podobalo rodné zemi. Mezi významné české lokality vzniklé v Iowa se řadí Howard, Tama, Spillville, Cedar Rapids¹⁴ a mnoho dalších. Spojitost mezi Iowa a Texasem byla

¹⁴ Osada Cedar Rapids se stala kulturním a společenským střediskem. V roce 1856 toto území v Iowa obývalo 139 českých rodin (Polišenský 1996: 45).

ta, že imigranti měli silné pouto k půdě. Půda působila jako základní prvek, podle něž se určoval sociální status jedince, dobrá reputace byla poté odvozována od farmářských schopností (Eckertová 2003: 136).

Další stát, který byl v mém výzkumu hojně zmiňován, nese název Wisconsin. Hlavním důvodem, proč lidé pro svůj nový domov volili právě tento stát, byl především ten, že zde panovala naprostá náboženská svoboda a chyběl zde fenomén otroctví. Imigranti přicházející do Wisconsinu tedy nemuseli bojovat o pracovní příležitosti s velice levnou pracovní silou. Podobně jako tomu bylo v lowě, tak toto místo volili díky tomu, že jim připomínalo domovinu (Dubovický 2003: 20). Největší množství osob z Čech se přistěhovalo do Milwaukee. V tomto státě lze mimo jiné nalézt i město Plzeň, dříve zde stála i Praha, dnes však toto místo nese název Kellnersville¹⁵.

¹⁵ Město bylo přejmenováno na počest Michaela Kellnera, který vlastnil většinu majetku v tomto městě.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 Identita amerických Čechů perspektivou genealogických bádání

V této chvíli se přesouváme do empirické části mé bakalářské práce, která se zabývá otázkou, jak se Američané narození na území dnešních Spojených států amerických vztahují ke svým českým kořenům. Větší část mého výzkumu byla uskutečněna pomocí dotazníkového šetření s převážně otevřenými otázkami. Zbylá část byla uskutečněna na základě polo-strukturovaných rozhovorů, které jsem v jejich průběhu zachytila na nahrávací zařízení a později pro lepší orientaci je přepsala.

V mém výzkumu jsem měla možnost oslovit pouze dva Američany žijících na území České republiky, kteří mají české kořeny a rozhodli se pro život ve vlasti svých předků. Vzhledem k tomu, že odchod Američanů s českými předky je spíše výjimkou než pravidlem, rozhodla jsem se využít stále narůstajícího významu internetu a zkusila jsem se obrátit na služby odborníků v oblasti genealogie. Zaslala jsem jim prostřednictvím elektronické pošty žádost o vyplnění jednoduchého dotazníku, který mimo jiné obsahoval i otázky týkající se jejich genealogické praxe s klienty z USA jdoucích po stopách svých předků.

Genealogové jsou vstřícní lidé. Jejich práce je zároveň i jejich koníčkem a dalo by se říci, že většina mnou oslovených genealogů pro svou práci dýchá. Obdržela jsem od nich mnoho tipů na literaturu, prostřednictvím níž bych mohla obohatit svou práci. V neposlední řadě mi věnovali celou řadu kontaktů na americké Čechy, kteří si najali jejich služby. Největším mým zásobitelem se stal pan Martin Pytr.

Nejvíce mých čechoamerických respondentů jsem získala právě díky jeho aktivitě. Pan Pytr oslovil dvacet svých bývalých klientů s otázkou, zda by někdo z nich nebyl ochoten/ochotna mi poskytnout

krátký rozhovor. Jaké bylo mé překvapení, když jsem se od něj v následujícím emailu dozvěděla, že pro spolupráci se nadchlo 17 z 20 Američanů, které mohu kontaktovat.

Zanedlouho se mi začaly vracet vyplněné dotazníky, společně se starými rodinnými fotografiemi, fotkami sídel předků, básněmi a příběhy, proč je pro ně pátrání po jejich předcích tak významné. Jeden z respondentů mne pozval na svou stránku na jedné ze sociálních sítí zabývající se genealogií a napsal tam vzkaz pro Američany s českými kořeny, že jsem ho oslovila s žádostí o pomoc, a že by byl rád, kdyby se mi ozvali další lidé mající české kořeny. Tento samý člověk o mne napsal na jeho webové stránky článek s prosbou o pomoc při mém výzkumu. Dokonce byl tak laskav, že případné participanty vyzval, aby napřed kontaktovali jeho, aby nebyla má emailová schránka zahlcená nežádoucí poštou.

Jakých závěrů můj výzkum dosáhl, se dozvíte na následujících stránkách. Některé přílohy, které mne zaujaly, posléze najdete v sekci příloh. Všechny přílohy jsou samozřejmě zveřejněny s vědomím osob, které mi tyto materiály poskytly. V empirické části neodkryju jen výsledky svého výzkumu, ale naleznete zde pár slov směřujících ke genealogické metodě jako takové. Zmíním, z jakých základních zdrojů se můžete dozvědět kýžené informace vztahující se k vaší rodové historii. Tyto zdroje by mohly být užitečné především z hlediska, když se rozhodneme sestavit si svůj vlastní rodokmen bez využití služeb odborníka. Poté přejdeme již k samotným výsledkům výzkumu.

4.2 Genealogická metoda

„V dějinách předků čísti se nezdráhej, neboť v nich najdeš bez práce, co jiní s velkou pílí sebrali; a z nich poznáš ctnost dobrých a nepravosti zlých, života lidského rozličné příběhy a v nich věci proměny.“ Basilius, císař byzantský

Genealogie získala svůj název podle řeckého slova *genos* a latinského *genus*, obě tyto slova se dají přeložit jako *rod*. Genealogie je věda o vztazích mezi lidmi, tyto vztahy vyplývají z jejich rodového původu. Mezi hlavní předmět jejího studia se řadí především důsledky vyplývající z pokrevních a příbuzenských vazeb, a to z hlediska právního, ekonomického, historického, ale i společenského, biologického, psychologického či lékařského. Vedle genealogie spojovanou především s činností odborníků stojí rodopis, který se zaměřuje na zájem jednotlivce nalézt svou vlastní rodovou historii (Marečková 2004: 7).

Genealogická metoda by se dala charakterizovat jako výzkumná metoda, která vychází ze studia genealogií jinými slovy ze studia rodokmenů konkrétních rodů či jednotlivců (Velký sociologický slovník 1996: 196). Z antropologického hlediska měla genealogie své hlavní využití při studiu příbuzenství v „primitivních,“ ne-literárních společnostech, kde se dalo příbuzenství považovat za základní stavební kámen sociální organizace (Budilová – Jakoubek 2006: 145).

Tento výzkum do oboru antropologie vnesl William Halse Rivers. Rivers byl britským antropologem, jenž pod vedením doktora Haddona se zúčastnil výpravy do oblasti Torresovy úžiny. Na tomto místě zároveň proběhl první výzkum provedený za pomoci genealogické metody. Rivers pro sběr svých dat využil informátory ze dvou odlišných ostrovů Murray a Mabuiag. Ve svém bádání se musel přizpůsobit lokálním specifikům daného ostrova, jako příklad lze uvést tabu spojené se jmény mrtvých, které Rivers zažil na ostrově Murray naproti tomu na druhém ostrově, byl přístup participantů k této problematice mnohem otevřenější.

Při hledání rodových souvislostí zjistil, že bude praktičtější používat základní termíny pojící se k příbuzenství, a to: matka, otec, bratr, sestra a manžel/ka. William Halse Rivers se setkal i s problémem, který dělal jeho výzkum složitým. Tímto problémem bylo běžné vyměňování jmen místních lidí během života. I přes komplikace se však Rivers snažil zachytit, co nejpřesněji vztahy mezi příbuznými, jež odkazovaly k sociální organizaci této společnosti (Rivers 1900: 74-82).

Jako další významnou osobnost, jež se zabývala genealogickou metodou, bych ráda stručně představila stanovisko Johna Arundela Barnese. Genealogickou metodu shledává zaznamenáváním příbuzenských vztahů z vnějšího světa, rodokmeny jsou poté dle něj předmětem genealogické metody. Barnes nám poskytuje jakýsi návod, jak postupovat při sběru dat pomocí této metody. Mezi základní informace, které bychom měli od našeho informátora obdržet, se řadí základní údaje jako jméno, povolání či současné místo pobytu. Mezi důležitou informací také patří, kde se náš informant narodil, kde v průběhu svého života žil a velice důležitým bodem je pokusit se zaznamenat, co nejvíce možných informací týkající se genealogické paměti našeho respondenta. Zajímat nás bude také rodinný stav informátora, a to i přes to, směrodatné budou především informace, kolikrát byl/a ženatý/vdaná, jak jejich manželství zaniklo, popřípadě i to, kde se jejich bývalý protějšek nachází dnes či důvody vedoucí k jejich rozchodu (Barnes 1967: 105-107).

Dalším důležitým bodem je získání znalostí od první manželky. Zajímat nás budou informace o dětech, jak se jmenují seřadit je dle pořadí narození včetně poznatků o tom, zda například nebyly adoptované. Podstatné jsou však i jakékoliv záležitosti týkající se současného života dětí, jejich rodinný stav, místo bydliště, informací o jejich protějšcích – je nutné získat, co nejvíce informací týkajících se osoby, o kterou se momentálně zajímáme. Pokud se nám podařily tyto informace sesbírat, postupujeme ve stejném smyslu podle počtu manželek, abychom zaznamenali všechny děti (Barnes 1967: 107-108).

Poté se zabýváme informátorem, který by nám měl sdělit, co nejpodrobnější informace o svých rodičích. Především by měl popsat veškeré předky včetně partnerů, kam až jeho genealogická paměť dosahuje. Zaznamenán zde bude i informátor, který bude popsán jako syn svého otce. Ten samý přístup bude zahrnut i v případě dědečka našeho respondenta. Výzkumník využívající genealogickou metodu musí být dle Barnese obezřetný a hledat podstatu v tom, jak informátoři v různých koutech světa nahlíží na své příbuzné skrze jejich kulturní vzorce. Z toho vyplývá, že příbuzenství není pouze konstruktem biologickým, nýbrž obsahuje i konstrukty sociální (Barnes 1967: 108-111).

4.3 Setkání s předky napříč historií

„Pro každého má jistou cenu, že jeho předkové něco znamenali a byli slušnými lidmi. Mít v rodině a v rodu skvělý vzor je osud šťastný.“

T. G. Masaryk

Rozhodne-li se někdo poznat se s předky, se kterými neměl šanci se setkat reálně a dozvědět se něco o jejich životě, otevírá se před dotyčným celá řada možností, jak postupovat. Tato sekce bude pojednávat o nejběžnějších pramenech, které by měl jedinec rozhodnutý jít po stopách svých předků prohledat. Samozřejmě jen tehdy, rozhodne-li se nevyužít služeb profesionálů.

4.3.1 Informace od příbuzných a známých

Cesta za poznáním rodové historie začíná u samotných výzkumníků. Ti si musí vyhledat veškeré doklady, které jen mohou shromáždit. Pokud se rozhodneme započít své bádání od sebe samých, potřebné informace můžeme čerpat od svých rodičů, kteří nám sdělí další potřebné informace o jejich rodičích našich prarodičích. Následujícím krokem je domluvení návštěvy u nejstarších členů našich příbuzných a připravení si vhodných otázek, kterými bychom odhalily nějaké údaje o předcích, které jsme neměli šanci poznat (Marečková 2004: 47-48).

Nejstarší členové naší rodové linie mohou předat velice cenné poznatky. Většinou nám taktéž pomohou objasnit neméně významné záležitosti týkající se osobního, dobového, majetkového, společenského, hospodářského či politického charakteru. Údaje by neměly být však konečné, musí se opětovně porovnávat a ověřovat jejich důvěryhodnost. Užitečné je návštěvu propojit s identifikací starých fotografií a dokumentů. Výzkumník by si měl po dobu rozhovoru činit poznámky nebo v lepším případě, pořídit zvukový záznam (Pohanka 2009: 84).

Při prozkoumání rodinných dokumentů se vždy pokoušíme nalézt, takový dokument, jenž bude pokud možno, co nejstaršího data. Údaje, kterými si nejsme jisti nebo je nemáme, musíme posléze dohledat v matrikách (Peterka 2008: 13).

4.3.2 Prameny vhodné pro genealogické bádání

Pro poznání naší rodové historie můžeme čerpat z celé řady pramenů. Jedním z nejužívanějších pramenů v rámci genealogického bádání jsou bezpochyby matriky, kam se evidovali narozené, oddané a zemřelé osoby (Marečková 2004: 52).

Poměrně široké spektrum informací pro rodopisný výzkum můžeme získat z vesnických pozemkových knih. V Berních rulách a katastrech se setkáváme s informacemi týkajícími se sociálních, majetkových a rodinných poměrů. Berní ruly se dají definovat jakožto jmenný seznam poddaných ve smyslu daňových poplatníků. Kontrolován byl jejich movitý i nemovitý majetek a vykonávané živnosti. Pro rozšíření obzorů v rámci genealogického bádání lze také využít dostupných fondů velkostatků (Marečková 2005: 72-76).

Dokumentů objasňujících svět našich předků je nespočetně. V archivních depozitářích jsou uloženy například záznamy školních knih, pasů, osobních průkazů, záznamů. Lidé si mnohdy ani neuvědomují, že během svého života zanechávají nejrůznější stopy. Informace osobního charakteru lze najít v nejrůznějších písemnostech, ať už formálního či soukromého charakteru. Závisí jen na potomcích, s jakým úspěchem budou tyto odkazy z dob minulých schopni identifikovat a zařadit (Matušíková 2005: 23).

Zajímavé informace lze získat i z lékařské dokumentace a starých očkovacích průkazů. Očkování proti neštovicím se podrobovaly děti již od 18. století. Mezi důležité prameny pro zájemce o rodopis se řadí například čelední, vandrovní, vojenské knížky, povolení ke svatbě, propouštěcí listy, urbáře, gruntovní knihy, soupisy obyvatelstva a mnoho dalších dokumentů (Matušíková 2005:31).

4.3.3 Zpracování výsledků genealogického bádání

„Genealogie není honbou za senzací, ale je trpělivým hledáním dokladů o předcích a odborným zpracováním získaných poznatků.“ Kristoslav Řičař

Konečným cílem rodopiscovy práce je zaznamenání výsledků bádání. Před pozorovatelem napříč historií se otevírají tři základní možnosti pro vyobrazení výsledků: *vývod*, *rozrod* či *rodokmen*. Vývod zachycuje všechny možné předky jednoho člověka, ten pro tyto účely nese označení *probant* neboli *střen*. Varianta zobrazení za pomoci rozrodu spočívá ve vyobrazení všech potomků jednoho člověka, jak po meči, tak přeslici. Tím se rozrod liší od rodokmene, jehož cílem je zaznamenat také potomky jednoho člověka, avšak s tím rozdílem, že se zajímáme pouze o mužskou linii. (Peterka 2008: 142).

Výsledky našeho výzkumu se dají zaznamenat graficky nebo textově. V dnešní době jsou na internetu volně dostupné programy, do nichž se dají jednoduše zjištěná fakta doplnit, a pak si můžete hotové dílo vytisknout v pohodlí domova. Pokud se nespokojíte s touto variantou a máte představu o dekorativní podobě, se kterou se můžete setkat u šlechtických rodokmenů v zámeckých expozicích. Musíte zvážit, zda vlastníte dostatek zručnosti pro vytvoření takového díla, či přenecháte práci odborníkům nebo výtvarně nadaným příbuzným (Peterka 2008: 142).

Mnohý badatel, jenž se rozhodl jít v šlépějích svých předků, není spokojen s pouhými daty, ale chce vdechnout opětovný život svým předkům za pomoci toho, že jim přidělí konkrétní podobu a pokusí se zjistit, co nejvíce informací o tom, jak vypadal jejich život. V tomto případě je nutné dobře znát historické souvislosti, společenské a hospodářské poměry dané doby, lidové zvyky. Důležitým faktorem je však i pátrání po dobových obrazových záznamech a naslouchání vzpomínkám pamětníků. Z práce genealoga se dostáváme do role regionálního historika, sběratele

a etnografa a naše bádání může vést například k sepsání rodové kroniky (Matušíková 2005: 73).

4.4 Stanovení cíle výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak se Čechoameričané vztahují ke svému českému původu. Zajímalo mne především, zda fakt, že mají české kořeny, nějakým způsobem obohatil jejich život a jaká byla jejich motivace pro začátek cesty v šlépějích svých předků. Případně, jestli by označili svůj život nějakým způsobem odlišující se od svých vrstevníků. Pokusila jsem se také zjistit, jestli za oceánem existovaly nějaké tradice či informace o staré vlasti, které by se přenášely z generace na generaci. Stěžejní pro mne byla i otázka migrace. Dotázaní odpovídali na to, kdy jejich předci imigrovali do Nového světa, určovali i místo osídlení včetně validních důvodů, které jejich předky motivovali k samotné migraci.

4.5 Metoda sběru dat

Na počátku své práce jsem uskutečnila několik polostrukturovaných rozhovorů. Vzhledem k rozsáhlosti svého výzkumu a nedostatku přímého kontaktu s respondenty jsem posléze zvolila metodu dotazníkového šetření. Dotazník v převážné většině obsahoval otevřené otázky (viz příloha). Všem respondentům jsem nastínila záměr své práce a upozornila jsem je, že bez jejich souhlasu a vědomí nebudu zveřejňovat jejich iniciály. I když jsem si vědoma jisté míry subjektivity u tohoto způsobu šetření, stalo se jedinou možnou formou, jak navázat kontakt s takovým množstvím respondentů.

Sběr dat proběhl na základě dvou typů respondentů – genealogů specializujících se na americkou klientelu a občanů Spojených států amerických, kteří se rozhodli poznat své nepoznané české předky.

4.6 Genealogie a americká klientela

4.6.1 Výzkumný vzorek

Pro tuto část jsem získala deset respondentů ve věku od 41 – 70 let, v poměru čtyř žen a šesti mužů, kteří mají trvalý pobyt na různých místech území České republiky. Všichni zmínění se profesionálně žijí genealogií a mají zkušenosti s tvorbou genealogie na zakázku pro americkou klientelu. Většina z respondentů uvedla, že tato práce byla původně jejich koníčkem. Všech deset respondentů zmínilo, že se původně zajímali o historii, především poté o svou vlastní rodovou historii a po kratším či delším časovém intervalu se ke genealogii vrátili zpět a začali se s ní živit. Nejkratší časový úsek, co se respondenti žijí genealogií na profesionální úrovni bylo uvedeno deset let, nejdelší poté čtvrt století.

4.6.2 Zpracování výsledků

Dotazník pro tyto účely se skládal z 21 otázek. Zpracování výsledků od genealogů jsem si pro lepší orientaci rozdělila do následující tematických okruhů:

- občanská genealogie – jak postupovat při hledání svých předků, dostupné prameny, jakých výsledků můžeme při našem pátrání dosáhnout, kdo se o genealogii zajímá v největší míře případů.
- genealogie a trendy moderní doby
- genealogické bádání vztahující se k Čechoameričanům

4.6.2.1 Občanská genealogie

Všichni z oslovených genealogů se shodují na tom, že pokud se začneme zajímat o svou rodovou historii, měli bychom napřed navázat kontakt s nejstaršími členy naší rodiny, kteří nám mohou být více prospěšní než kterékoliv jiné významné archiválie. Jeden z genealogů poskytl následující odpověď: *„Potkávám celou řadu badatelů, kteří se o historii své rodiny začali zajímat až v důchodovém věku, a všichni litují, že se o to nezajímali dříve, když žili jejich rodiče a prarodiče. V matrikách se dočtou, kdy a na co pradědeček umřel, ale nic o tom jaký byl, co dělal za války apod. Anebo po předcích zdědili krabici plnou starých fotografií, ale už není na světě nikdo, kdo by jim řekl, kdo na těch obrázcích vlastně je.“*

Genealogové zmiňují, jako druhý nejdůležitější zdroj odkud je možné se dočíst ledacos o své minulosti právě matriky. Dále byly jako prameny pro poznání naší minulosti zmíněny pozemkové knihy, urbáře, seznamy poddaných, soupisy obyvatelstva, katastry, indikační skici, evidence žáků, fondy velkostatků, pozůstalostní spisy, knihy zběhlých, školní kroniky, dobový tisk. Genealogové se dále shodují, že v běžné praxi je možné se dostat do období po Třicetileté válce. Jeden z mých respondentů se dostal až do roku 1406, ale to jen díky tomu, že ve svém výzkumu narazil na tzv. „modrou krev.“ Ta se však dle jeho vlastních slov dá nalézt jen zhruba o 5% celé populace.

Většina oslovených genealogů se shoduje na tom, že najít ve svém rodu tzv. „modrou krev“ je velmi málo pravděpodobné spíše ve svém bádání odkrývají temnou stránku v podobě informací o nemanželských dětech, trestní činnosti, epidemii, sebevraždě či zde nacházejí nepříliš oblíbené povolání jako například hrobník. Dle slov jedné genealožky lidé touží nalézt ve svém rodu nějakou významnou osobnost, většina z nás jsme však potomci řemeslníků či zemědělců. Jiný respondent uvádí, že většina z nás jsme potomky sedláků a nemáme se prý za co stydět.

„I Karel IV. byl hrdý na ty údajné střevíce, v nichž oral Přemysl, když pro něho do Stadic přijeli.“

Většina dotázaných dále uvádí, že dříve bylo genealogické bádání především záležitostí postarších mužů. V dnešní době se však věk osob, jež se zabývají otázkou své rodové historie, snižuje. Mnozí uvádějí, že se genealogií převážně zabývají lidé v důchodovém věku, kdy mají dostatek času pro své bádání. Polovina respondentů uvedla svou zkušenost s mnohými zakázkami, kdy vyhotovují rodokmeny k výročím či k narozeninám. Dále se shodují na tom, že drtivá část populace se pokusí napřed vypátrat doklady o svém rodu sama, v určité fázi, když nastanou nějaké komplikace nebo se dostanou do slepého bodu, obrací se na služby profesionálů.

4.6.2.2 Genealogie a trendy moderní doby

Na otázku, zda se genealogie stává trendem moderní doby a má zvyšující tendenci, se jednoznačně všichni respondenti shodují, že tomu tak je. Liší se jen období, které označují za klíčové. Sedm z deseti respondentů hovoří o zvyšování zájmu o genealogii především po roce 1989, kdy bylo vydáváno velké množství příruček. Mnozí označují jako zlomový moment nástup internetu. Jeden z respondentů dokonce hovoří o dvou hlavních etapách, a to před a po zrození fenoménu jménem internet.

Devět z deseti respondentů uvádí jako největší pokrok, který znatelně usnadnil přístup k našim rodovým zdrojům, digitalizaci matrik a jejich postupné zpřístupnění na internetu. Genealogie se tak stala dostupná pro široký okruh veřejnosti. Na internetu v dnešní době můžeme nalézt i sčítací operáty či pozemkové knihy. Popularizace tohoto oboru je znatelná ve spolupráci a sdružování se, jak laiků, tak profesionálů za účelem různých tipů a rad, jak postupovat při vlastním bádání.

Tři respondenti zmínili, že dle jejich názoru vyhlídky pro další vývoj genealogie shledávají ve spolupráci genetiků a genealogů. Náš původ se za pomoci DNA posouvá dál, než kam bychom mohli dohlédnout pouze za pomoci genealogie. Dalším prvkem, který vedl k popularizaci genealogie je bezpochyby její medializace. U genealogů jsem se nesetkala s žádným krajně negativním přístupem, který by medializaci zamítal. Většina z oslovených zmiňovala relativně nový seriál Tajemství rodu. Pocity, které z tohoto pořadu vlastní dotázání povedeně shrnul jeden respondent, který na toto téma řekl: *„Co se týče seriálu „Tajemství rodu“, tomu bych snad jenom trochu vytkl to, že v divácích vzbuzuje pocit, že v archivu na něj čeká jeho „osobní archivář“, který mu již jenom předloží vyhledané informace. To není pravda: rodopisný výzkum je mnoho hodin individuální práce, vyžadující obrovskou trpělivost.“*

4.6.2.3 Genealogické bádání týkající se Čechoameričanů

V této části mne zajímalo především, zda existují nějaké rozdíly při práci pro americkou klientelu či nikoliv. Jako odpověď na to jestli zde nějaké rozdíly jsou popřípadě jaké, jsem dostala velké množství různorodých odpovědí. Níže naleznete přehled těch nejčtetnějších.

Pan K.: *„Americká klientela je specifická ve dvou ohledech: a/ často neví, odkud jejich předkové pocházeli – často ví jenom Bohemia či Austria. Pokud ví místo, bývá to často všeobjímající informace „kousek od Prahy“ :-))*

b/ druhým specifikem je snaha dohledat v Čechách po 100-150 letech žijící příbuzné.“

Paní F.: *„Američané jsou hrdí na své kořeny, původ, je častým tématem hovorů, rodokmen visí skoro nad každým krbem. Navíc 400 let zpátky je pro ně obrovsky vzdálená historie. Američany velice "baví " na základě vyhledaných informací pátrat "v terénu". Tzn. když plánují*

návštěvu ČR, objednají si u mne vyhledání záznamů v matrikách, poté přijedou a na základě vyhledaných informací navštěvují místa, v nichž žili jejich předkové, všechno fotí natáčí, setkávají se s žijícími příbuznými.“

Pan J.: *„Česká klientela hledá většinou své předky, a americká většinou potomky svých předků.“*

Pan M: *„Zájem u nás dosud asi není ještě tak častý jak u krajanů. Hlavní důvod vidím v tom, že mnohé naše rodiny necítí potřebu pátrat po tom, kde je jejich kořínek, protože prostě vědí, že je právě tam, na tom statku, v té vsi. Zatímco u krajanů ten přechod do emigrace byl takovým zlomem, že to samotné je motivuje zjistit proč, odkud, kdo, kdy atd. Určitým limitem pro mnohé české občany mohou být i finanční prostředky.“*

Mezi další rozdíly při práci s americkou klientelou byla zmíněna jazyková bariéra a chybějící základní znalost informací nebo jejich „zkomolení¹⁶.“ Jeden z respondentů uvedl, že při práci s českou klientelou se setkává s více lidmi v aktivním věku. Další sdělil, že v Americe se lidé genealogií zabývají více a je to jejich koníčkem. *„Genealogie je v USA jedním z největších koníčků vedle filatelie a numismatiky. Jde o sbírání předků.“* Zbylí respondenti nevidí v práci pro americké Čechy žádné významnější rozdíly.

Všichni z genealogů uvedli, že s krajany komunikují ze zásady prostřednictvím emailu, někteří však s určitými klienty komunikovali i přes Skype. Čtyři z dotázaných mají dokonce zkušenosti s osobním setkáním. Mnozí Čechoameričané přiletěli do Čech, aby poznali místa spjatá s jejich předky. Pro tyto účely si jako své průvodce po stopách minulosti vybrali osoby, které jim byly nápomocny při tvorbě rodové historie.

Na otázku zda je pro genealogy práce pro krajany zajímavější jsem obdržela opět poměrně různorodé odpovědi. Tři respondenti mi

¹⁶ Rozamatale namísto Rožmitál

odpověděli, že práce pro krajany je srovnatelná s prací pro český lid, dva uvedli, že na tuto otázku nemohou odpovědět, jelikož spolupracují s výhradně americkými klienty. Zbylí poskytli odlišné výpovědi. Jedna respondentka uvedla, že je pro ni práce rozhodně zajímavější díky značné práci v terénu, další zohlednil finanční zajímavost, jeden z respondentů podotkl, že před deseti lety byla práce nesmírně zajímavá díky hodnotě dolaru 37 Kč. Další dotázaný pracuje raději s českou klientelou a někteří onu zajímavost spatřují ve zdokonalení cizího jazyka a získání nových poznatků o zemích, kulturách.

Co se týče specifických zdrojů spojených s pátráním českých kořenů čechoamerických tazatelů, některé zde existují. I když při pátrání se většinou postupuje regulérním přístupem a stejnými zdroji jako při práci s českými klienty. Existují však dokumenty, které se týkají výhradně emigrantů, a to:

Seznamy pasažérů lodí, které se archivovaly jednak ve výchozím evropském přístavu (např. v Hamburku, či v Brémách), jednak i v cílovém americkém přístavu (např. New Yorku, New Orleansu, Galvestonu apod.). Tyto data však vyhledávají přímo klienti, zpravidla před oslovením českého badatele.

- Žádosti o vystavení vystěhovaleckého pasu. Předtím než emigrant opustil svou vlast, tak zpravidla požádal úřady o povolení vycestovat, a o vystavení cestovního pasu. Zde uváděl i důvody, které jej k zamýšlené emigraci vedou. Bohužel, pro většinu okresů, se tato pasová agenda nedochovala.
- Na území Spojených států amerických se nachází velký registr emigrantů. Ten je volně přístupný na internetu. Problém je, ale v tom, že je pouze pro New York. Nejvíce Čechů však putovalo do

jiných míst. Žádný centrální registr emigrace vedoucí z Čech neexistuje. Některé kraje však mají svůj neúplný registr¹⁷.

Většina genealogů se neseťkala se situací, kdy by se Američané rozhodli jít v šlépějích svých předků a vrátit se do staré vlasti. Tomuto faktu stojí v cestě především jazyková a kulturní propast. Někteří genealogové však byli svědky dočasných pobytů, nákupu stavení jejich předků, kam se jezdí Čechoameričané rekreovat či pobytu zde na určitý časový úsek, a to i pracovně – především jako učitelé angličtiny či misionáři. Doma je však pro běžného Čechoameričana v Americe.

Jaký má význam pro Američana žijícím běžným americkým životem fakt, že má české kořeny?

Sedm z deseti genealogů zastává názor, že to pro běžného Američana nemá žádný význam a pokud ano, tak jen minimální. Chtěla bych se však podělit o tři odpovědi, které se vymykaly, avšak nějakou pravdu v nich lze určitě spatřovat.

Pan K.: *„Je to především uvědomění si vlastní identity – ať už české, nebo německé, irské, italské... U potomků Čechů potom poznání jejich českého „heritage“, naší země, její bohaté historie přispívá k určité osobní hrdosti. Stává se to pro ně součástí života, zapojují se do krajských společností, včetně toho, že někteří si vyvěšují českou vlajku, na autě mají samolepku CZ a podobně. Vědí, že se nemají za co stydět, že jsou Bohemian nebo Moravian.“*

Pan P.: *„Řada z mých klientů je činná v nějakém českém spolku, nebo se alespoň účastní jejich akcí. V některých rodinách se dodnes pečou české koláče.“*

Pan F.: *„USA jsou multinárodním a multikulturním mixem. A řekl bych, že řada Američanů prostě potřebuje znát, odkud tam přišli, vydělit*

¹⁷ Například státní oblastní archiv Třeboň či Národní archiv v Praze.

se z toho mixu, nějakým stylem identifikovat své kořeny někam dál, začlenit se do nějakého etnika, mající někde nějaký původ ...“

4.7 Identita amerických Čechů perspektivou genealogických bádání

4.7.1 Výzkumný vzorek

Mého průzkumu, týkajícího se postojů Čechoameričanů ke svým kořenům se zúčastnilo 40 osob narozených na územích Spojených států. Se dvěma respondenty jsem měla možnost mluvit osobně. Zbylých 38 respondentů mi ochotně vyplnilo 15 otevřených otázek. Dle genderu se mí respondenti dělili na identické poloviny – 20 žen a 20 mužů. Co se týče věkové hranice, tak nejvíce osob patřilo do důchodového věku. Mnoho lidí zapadalo také do kategorie 40-50 let. Nejmladšímu respondentovi však bylo 29 let, nejstaršímu pak 87 let. 30 ze 40 respondentů uvedlo ve svém představení vysokoškolské vzdělání, profese byli velice různorodé. Ve většině případů se jednalo o jedince, kteří byli ženatí či vdaní, osm lidí uvedlo ovdovění, pět lidí zmínilo jako svůj status rozvedený/á.

4.7.2 Zpracování výsledků

Pro lepší interpretaci dat jsem si dotazník opět rozřadila do následujících čtyř tematických okruhů:

- české kořeny
- migrace do Nového světa a její důvody
- pozůstatky české národní identity
- význam genealogie a českých kořenů pro Čechoameričany

4.7.2.1 České kořeny

V této části jsem svůj zájem soustředila především na české předky Čechoameričanů. Zajímala jsem se o to, jaké informace se jim zachovaly, popřípadě na jaké poznatky o svých předcích přišli v průběhu jejich bádání. Ve většině případů jsem na otázku, co vědí o svých předcích, kteří imigrovali do USA, nedostala charakterové rysy jedinců, nýbrž sáhodlouhý popis toho, kdy jejich předci z našeho území odešli, kde se usadili, jak se jmenovali a jaké měli k tomuto kroku důvody. Vzhledem k tomu, že těmto získaným datům přísluší vlastní kategorie, a to *Migrace do Nového světa a její důvody*, tak zde budu pracovat především s odpověďmi týkající se toho, o jakou generaci předků se jednalo. Dále mne bude zajímat, jestli měli dotyční možnost se se svými „českými“ předky setkat osobně či zda existuje nějaký předek, kterého z nějakého důvodu obdivují. V neposlední řadě jsem se pokusila zjistit, jestli české kořeny jedinců měly vliv na jejich identitu. Odpověď na tuto problematiku jsem získala prostřednictvím dotazu, zda si myslí, že je jejich minulost odlišovala od vrstevníků.

Většina respondentů uvedla, že jsou třetí generací Čechoameričanů žijících na území jednoho z padesáti států USA. Nejčastěji hovoří o tom, jak jejich prarodiče vytvořili podmínky pro život v Americe pro své následovníky. Samozřejmě s klesajícím věkem respondentů se zvyšují „pragenerace.“ Mladší respondenti sdělují, že poprvé na území Ameriky dopluli jejich praprarodiče. Mnozí zmiňují, že nešlo jen o jejich prarodiče, ale že fenomén emigrace zasáhl i další jejich příbuzné. Zajímavou skutečností pro mne bylo zjištění, že v celých 15 případech se jednalo o prarodiče z matčiny i z otcovy strany, kteří se rozhodli vycestovat do Nového světa. Češi se většinou usazovali v českých komunitách a své protějšky si hledali především v rámci této

skupiny. Žádný z respondentů nezmínil, že by bezprostředně jeho rodiče pocházeli z České republiky¹⁸.

Většina oslovených zmiňuje, že neměla tu možnost se setkat se svými předky. Ti obvykle zemřeli před jejich narozením, šest respondentů uvedlo, že jejich předci skonali, když jim byl jeden či dva roky, takže je znají jen z vyprávění. V mnohých odpovědích jsem se setkala z lítostí, že je nepoznali. Na druhé straně jsou však lidmi, se kterými měli možnost se potkat napříč historií prostřednictvím genealogického bádání. Pouze devět respondentů uvedlo, že se s předky setkali. Tato situace je spíše však výjimečná. U třech nešlo o jejich přímé předky, kteří imigrovali do USA, nýbrž zkontaktovali a navštívili rodinu, která se řadí k jejich příbuzným. Zbylých šest respondentů se s předky setkalo, uvádí však, že je příliš neznali a umřeli, ještě za dob jejich dětství, nejpozději pak v době puberty. V tomto případě dotázaní poukazují na vysoký věk, kterého se jejich předchůdci dožili. Nejstarší, jak sama respondentka česky píše „*babí*“ z našeho světa odešla v nedožitých 98 letech. Jiná z výpovědí nám sděluje, že bylo předky možné „zastihnout“ díky době jejich migrace. Jedna z respondentek uvádí, že měla možnost se s prarodiči setkat díky jejich migraci v roce 1923.

Podíváme-li se blíže na osoby, které Čechoameričané obdivují, jsou jimi v drtivé většině osoby první generace. Těchto osob si váží zejména proto, že jim připravili prostředí pro lepší život, než tomu bylo v jejich staré vlasti. Oceňují mnohé překážky, které museli v této souvislosti překonat. Líbí se jim na nich jejich statečnost. Obdivují to, že dokázali opustit svou rodnou vlast. Často jejich pradědeček prodal veškerý svůj pozemek a s početnou rodinou, vysokým počtem dětí překračujících šest i více a společně s manželkou vycestovali vstříc lepší budoucnosti pro sebe i své následovníky. Mnoho respondentů také vyzdvihuje to, že si na těchto lidech váží především tvrdé práce, kterou vykonávali ze zásady v podobě

¹⁸ Českou republikou mám na mysli celé území naší země zahrnující území Čech, Moravy a Slezska. Vzhledem k tomu, že velké množství mých respondentů má moravské kořeny.

farmaření. Pouze tři respondenti nezmínili své předky, kteří jim připluli do Ameriky zajistit lepší život, ať to již bylo či nebylo jejich primárním cílem. Vedle těchto lidí často zaznívali odpovědi, že si váží nesmírně svých prarodičů.¹⁹ Prarodiče se v těchto případech řadili do první generace narozené na území USA. Vážili si jich zejména pro to, že je považují za dobré lidi. Díky nim měli příležitost se setkat s prvky české kultury, ať už ve větší či menší míře. Velká část dotázaných uvedla také, že ctí své předky, kteří se nějakým způsobem postarali o blaho národa. Jako příklad uváděli osoby bojující v Americké občanské válce za zrušení otroctví, učitelé, jež se podíleli na výchově amerického národa či otce a dědečky sloužící u amerického námořnictva či armády obhajující hrdost amerického národa. Zajímavostí je, že jeden člověk zmínil obdiv ke svému předku Tomáši Baťovi, nejznámějšímu představiteli českého obuvnictví.

Pouze pět ze čtyřiceti respondentů pocítilo, že se nějakým způsobem odlišovali od svých vrstevníků. Většina odpovědí odkazovala na to, že Spojené státy jsou přistěhovalecká země, a každý z jejich vrstevníků měl odlišné kořeny. Jádro odpovědí bylo stejné, dá se z něj usoudit, že vědomí českých kořenů nemělo vliv na utváření jiné identity než americké. Mí respondenti se narodili na území Spojených států amerických jako Američané ne jako Češi. O své kořeny se zajímají, mnohdy se setkali s lidmi, kteří jim vštěpovali, jaké jsou jejich kořeny, ale i přesto jsou především Američané. Důkazem toho mohou být výpovědi dvou respondentů, kteří uvádí, že jeho dědeček si nevážil své etnické identity a proto se rozhodl změnit si své příjmení ze Stoupa na Stone, což znělo více „americky.“ Respondent se, kterým jsem měla možnost uskutečnit osobní rozhovor, mi sdělil, že rozdíly byly pozorovatelné na typicky evropských příjmeních jednotlivých spolužáků.

¹⁹ Tato odpověď zazněla výhradně z úst třetí generace již amerických občanů, kteří se ve většině případů neměli možnost setkat se svými praprarodiči, kteří imigrovali do USA.

Odpovědi zbylých pěti respondentů spatřovali onu rozdílnost ve stravování. Při návštěvě prarodičů ochutnali množství typicky českých pokrmů, do školy si občas k svačině místo sendviče donesli čerstvě upečený koláč či jaternici. Pár respondentů pocítilo jistou odlišnost oproti svým vrstevníkům vzhledem k tomu, že byli nedílnou součástí české komunity ve Wisconsinu. Jeden respondent uvedl, že do jeho ročníků chodilo čtyřicet studentů. 25 studentů v průběhu času uzavřelo sňatek také s osobou mající české kořeny²⁰. Z tohoto důvodu, že se shromažďoval dlouhý čas v bezprostřední blízkosti lidí s českými kořeny, se cítil být odlišný od svých vrstevníků s jiným původem. Další respondent se ocitl v podobné situaci žil v české komunitě v Jižní Dakotě, vyrostl v nuzných podmínkách a tvrdě pracoval již od útlého věku, tím se lišil od svých přátel. Jako rozdílnost také někteří uvedli zájem o českou historii, či historii jejich rodu, působení v „čechoamerických“ komunitách.

4.7.2.2 Migrace do Nového světa a její důvody

V této části budu řešit otázku migrace do Nového světa a důvody, jež k ní vedly. Zajímat mne budou zejména časové intervaly a místa prvotního usídlení. V souvislosti s migrací svůj zájem budu soustředit taktéž na stanoviska, zda Američané uvažují o migraci do staré vlasti, odkud přišli jejich předci. Řešit budu také to, jestli už zemi svých předchůdců navštívili.

Drtivá většina mých respondentů mluví o tom, že cesta jejich předků do Nového světa měla vytyčený cíl s názvem přístav Galveston. Odtud poté vyhledávali osady, kde žije převážně česká komunita. Druhou a třetí nejžádanější lokalitou pro život se stal v těsné blízkosti Wisconsin a Iowa. Respondenti jako místa nových osadníků dále uváděli státy Nebraska, Pensylvánie, Kansas, Ohio, Jižní Dakota, Minnesota. V předních příčkách se umístil také New York, ten však dotazovaní uvedli,

²⁰ Což však nebyl případ onoho respondenta, ten volil sňatek se ženou mající kořeny norské.

jakožto přestupní stanici jejich předků. Po několika měsících dlouhé lodní přepravy se stal New York jakousi přestupní stanicí před další cestou. Ta směřovala především do oblastí středozápadu, kde se imigranti živilí zejména farmařením. 12 respondentů zmiňuje skutečnost, že postupem času docházelo k přesunu do velkých městských center. Nejčastěji jsem odkazována na oblast Chicaga, stát Illinois, kde žije výrazná česká menšina. Pro život si Čechoameričané volili hojně i stát Kalifornie, kde se usazovali především ve městech Los Angeles a San Francisco, dalšími destinacemi byly St.Paul/Minneapolis, Minnesota či New York ve stejnojmenném státě.

Co se týče období, kdy přistěhovalci poprvé vstoupili na území USA, lze tvrdit že 90% předků mých respondentů vycestovalo do Ameriky v 19. století. Vzhledem k tomu, že většina mých respondentů získala data o migraci jejich předků zpracované profesionálním genealogem, bavíme se o doložených datech, nikoliv domněnkách. Jak již bylo výše zmíněno, v 15 případech emigrovali z území Čech obě rodové linie příbuzných, v některých případech docházelo k postupným vlnám přisunu příbuzných do USA. Pro lepší orientaci jsem si rozdělila tuto emigraci do čtyř časových úseků²¹:

- 1) období od roku 1848 – 1870
- 2) období po roce 1870 – 1890
- 3) polovina 90. let 19. století – 1914
- 4) období po roce 1914 až do současnosti

²¹ Na první tři vlny jsem si vypůjčila řazení migrace 19. století od Leoše Šatavy. Prezentované výsledky zahrnují mnohdy i více přesunů skupin migrantů, které respondent publikoval.

Při tomto průzkumu jsem dospěla k poměrně vyrovnaným výsledkům. S mírnou převahou nejvíce příbuzných opustili svou rodnou vlast v letech od poloviny devadesátých let do roku 1914. Jednalo se o transport 22 rodin. Na druhém místě skončilo s množstvím přesunu 19 rodin období mezi lety 1848 – 1870. V těsné blízkosti stálo i období 1870 – 1890, ve kterém se do Ameriky přistěhovalo 17 rodin. Zajímavostí je, že do posledního období se zařadila jen jedna odpověď, a to s příchodem na území Spojených států v roce 1923.

Jako nejčastěji důvody pro odchod byly zmiňovány: vyšší míra příležitostí, svoboda vyznání, demokracie, vidina levné a úrodné půdy, zajištění lepší budoucnosti pro své rodiny a vyhnutí se vojenské službě. Extrémní případ uvádí jedna dotázaná, jako důvod, proč její předci odcestovali, uvedla, že její pradědeček zabil vojáka, protože měl být narukován do vojenské služby. Bezprostředně po tomto aktu utekl za oceán.

28 ze 40 respondentů navštívilo vlast svých předků. Většina důvodů pro návštěvu této země by se dala shrnout do slovního spojení, jaké uvedlo pár respondentů ve spojitosti s touto činností, a to „genealogy tourism.“ *Genealogy tourism* je taková aktivita, kdy se Čechoameričané uchylují k návštěvě míst spjaté bezprostředně s jejich předky. Zajímají se především o lokality, kde žili včetně jejich příbytků²², hřbitovů, tamních kostelů, apod. Zbylých dvanáct respondentů zatím Českou republiku nenavštívilo, ale plánuje návštěvu uskutečnit v nejbližší době, zejména za tímto účelem. Lidé si většinou najímají služby svého osobního genealoga, který jim vyhotoví informace o původu. Ten posléze působí jako průvodce po stopách minulosti. Někteří respondenti podnikají cesty v pravidelnějším intervalu a poznávají blíže své žijící české příbuzné.

²² popřípadě přibližného místa, kde stáli.

Při návštěvě rodné země se nedá hovořit o tom, že by proběhl jakýsi návrat ke kořenům. Čechoameričanům se v krajích svých předků líbí, ale pouze čtyři by si dovedli představit imigraci do této země. Hlavním důvodem je to, že cítí mít svůj domov v Americe. Stojí před nimi i bariéra kulturní a především jazyková. Mnozí by si přáli jezdit do Čech na dovolenou. Osm z nich dokonce mluvilo o tom, že jejich snem je odkoupit v dnešní době již zrekonstruovaný dům, kde jejich předci pobývali před emigrací. Jeden by si rád založil ve vesnici, odkud pochází jeho předci malou hospůdku, kde by se točilo pivo a vařilo americké jídlo. Zajímavé je, že dva respondenti, se kterými jsem měla možnost mluvit osobně, obývající území Čech již delší dobu, se vyhodnocení této výzkumné otázky vymykají. Oběma je shodně třicet let jen s tím rozdílem, že jeden studuje a druhý je učitelem anglického jazyka. Oba mi sdělili, že pokud nebudou muset odcestovat zpět do USA, tak by raději pro život volili Českou republiku. Nelze říci, že by u nich proběhl návrat ke kořenům, spíše si oblíbili českou identitu, i přes to, že si snaží zachovávat i prvky identity americké. Krajním případem byl i 62letý respondent, jenž uvedl, že o přistěhování do Čech uvažuje minimálně jednou týdně, jeho manželka je vážně nemocná a až zemře, touží se vrátit do staré vlasti.

4.7.2.3 Pozůstatky české národní identity

V této kapitole bych se ráda věnovala přenášení prvků české národní identity na Čechoameričany. Hlavním cílem je zmapování, zda u respondentů existuje povědomí české národní identity. Tato část se bude soustředit především na oblast jazyka, zvyků, tradic a znalostí o zemi, z níž pochází jejich kořeny.

Jazyk je pozoruhodný nástroj, který plyně užívala první generace přistěhovalců, hovoříme samozřejmě o jazyku českém. První generace narozených občanů Spojených států používala mnohdy jazyky dva. Byla bilingvní. Jeden respondent mi řekl, že přesně toto byl případ jeho

dědečka, jenž byl díky své dvojjazyčnosti poslán do Plzně, kde se podílel na jejím osvobození.

Druhá generace Čechoameričanů však většinou již české jazykové schopnosti ztrácela, docházelo zde k postupné asimilaci. Mnozí uvádějí, že při různých příležitostech český jazyk slýchávali, šlo však především o druhou generaci přistěhovalců. Několik respondentů tvrdí, že když byli malí, tak jim jejich babička povídala různá říkadla v češtině a posléze je překládala do angličtiny, aby jim děti rozuměly. Jeden dotázaný na toto téma uvedl, že jeho babička používala český jazyk především, když se naštvála či, když vařila a nemohla něco najít. Někteří jedinci zmiňují, že jediné místo, kde češtinu slýchávali, bylo na pohřbech nebo, když jejich příbuzní mluvili s nějakou osobou ovládající tento jazyk například s pošťákem.

V otázce jazyka je zajímavý příběh dvou sester z Texasu, které byly součástí mého výzkumu. Patsy a Sally vyrůstaly v české komunitě, kde bylo součástí života udržování nejrůznějších českých tradic. Po jazykové stránce jejich praprarodiče a dědeček z otcovy strany byly imigranty. Se svými prarodiči mluvily v dětství pouze česky. S příbuznými a rodiči komunikovaly výhradně v češtině. To se změnilo s příchodem do školy, kdy si uvědomili, že jsou Američané, ale označovaly se a cítily se být Čechy. V dnešní době česky hodně rozumí, ztratily však schopnost mluvit. I přesto, že zachování jazykových schopností je spíše výjimkou, povedlo se mi zjistit, že většina respondentů, kteří vyrůstali v české komunitě, mluvili se svými příbuznými do té doby, než šli do školy česky. Jeden respondent dokonce zmínil rodinnou tradici, kdy se jazyk předával z generace na generaci nejstaršímu synovi. Zajímavé je, že tyto osoby v sedmi z deseti případů pocházeli z české komunity v Texasu.

Naproti tomu stojí většinový přístup, kdy se příbuzní a rodiče snaží o naprostou asimilaci jedince, aby nevyčníval z řady. Jeden respondent, vědom si toho, že je možná poslední generací slyšící tento jazyk, žadonil

u své babičky, jestli by ho nemohla učit česky. Ona mu řekla, že jediné v tom případě, že všechny své testy z angličtiny splní na 100%, což se nikdy bohužel nestalo. Mnoho dotázaných uvedlo, že se touží učit česky, někteří dokonce navštěvují české jazykové kurzy v USA. I ti, co česky neumí, většinou zvládají základní fráze, nejčastěji uvádí „dobri den.“

Jeden z mých respondentů se podílí na krajské činnosti ve Frydku, Texasu, jak on sám říká, město bylo pojmenováno po našem Frýdku Místku. Píše do místního tisku „Našinec,“ kde společně s několika dalšími autory publikují články v češtině se záměrem uchování jazyka alespoň v takovéto formě. V příloze můžete nalézt jeho dopis psaný v češtině. Dopis pojednává o tom, jak se v Texasu udržují české svátky a tradice.

Uchování českých národních tradic není jen otázkou nejstarších generací, jak by se mohlo mylně zdát. Pouhých osm respondentů si nepamatuje nebo neuvědomuje, že některé tradice, které slavily, by se pojily s českým národem. Zbytek respondentů uvádí zcela jednomyslně, že jejich tradice byly provázány především s jídlem. Téměř každý respondent mi poskytl odpověď, že jejich prarodiče pekli „kolache“. Jedna respondentka uvedla, že její „starenka“ pekla ty nejlepší „kolatchky,“ vždy se prý sešli všichni sousedé v Chicagu, aby si přišli pochutnat. Jako další pokrmy, které uvádějí jako tradiční, můžeme označit: „ethernice²³,“ knedlíky, pěstování vlčího máku, dělání nudlí do polévky, klobásy, různé druhy paštik a v českých komunitách se jí také hodně kyselého zelí. V krajských spolcích existují i speciální kurzy pro výrobu nudlí či koláčů. Tato výroba je předávána jako jakýsi um mezigeneračně. Co se týče domácích zvířat, tak se konzumují v hojném množství vepři, husy, kachny a slepice, které pár informátorů dokonce dodnes chová jako krmné. 5 respondentů tvrdí, že se z generace na generaci přenáší kuchařka, aby hospodyňky věděly, jak zpracovat tradiční české pochoutky.

²³ jaternice

Někteří dotázaní odkazují také na české slavnosti, kde se mohou lidé setkat nejen s tradičními pokrmy, ale i tanci (polkou a waltzem), kroji a lidovými českými písněmi. Dříve bylo běžné, že se konaly i v Americe české veselky v tomto duchu.

Podíváme-li se blíže na české svátky. Tak o těch mnoho respondentů nehovoří. Někteří však přece jen uvedli, že slaví Velikonoce, Vánoce, Mikuláše. Na Vánoce v českých komunitách zpívají v kostele české koledy, jako příklad byl uveden: Narodil se Kristus pán. O Velikonočních svátcích více můj respondent Pepíček, jeho předci mu říkali: „*Ogare, dnes je Velky Patek a tento den nic nesmis delat z linu, ani kopat, orat, sadit i pestovat—docelka nic.*“

Dvě výše zmiňované sestry z Texasu mi prozradily, že co se týče tradic, tak je používají ve smyslu uctívání a vzpomínky na jejich předky, které pocházeli z Čech. Když jim odešli na věčnost jejich rodiče, na Vánoce u stromečku zpívala celá rodina Tichou noc a připravily si tradiční české pokrmy, které zhotovují spíše ve výjimečných případech.

Ve většině případů však informace týkající se země předků před počátečním bádáním nebyly velké. Většina respondentů věděla jen, že se jedná o zemi jejich předků nebo uvádějí upřímnou odpověď, že o této zemi nevěděli vůbec nic a museli si ji najít na mapě světa. Jedinci zajímající se o historii věděli, něco málo o tom, že Československo spadalo do komunistické sféry vlivu a bylo pod nadvládou Sovětského svazu. Jeden respondent mi však sdělil, že věděl o České republice mnoho, vzhledem k tomu, že má v knihovně o této zemi minimálně třicet knih.

4.7.2.4 Význam genealogie a českých kořenů pro Čechoameričany

Touto částí bych ráda osvětlila to, jaké nejčastější odpovědi, byly uváděny ve smyslu, jaký význam má pro Čechoameričany genealogie a poznání českých kořenů. Tyto dvě části se vzájemně prolínají. Někteří informátoři berou genealogii jako svůj koníček, zajímají se o své předky, které sice neměli možnost potkat, ale jsou jim vděční, že žijí v demokratické a svobodné zemi. Jedna respondentka uvedla, že genealogie je pro ni přirovnatelná k puzzle, musí zkoušet jednotlivé dílky a má nesmírnou radost když dva kousky do sebe zapadnou, tím však skládání nekončí.

Jiný respondent ve své výpovědi uvedl, že jeden moudrý muž kdysi řekl: „*Nemůžeš porozumět sám sobě, aniž bys nejdříve věděl, odkud pocházíš.*“ I přesto, že naše ustavičné bádání nemusí odpovědět na všechny naše kýžené odpovědi, poskytuje nám představu o vlivech, jež působily a formovaly osobnost našich předků. Naši předci jsou stejná krev, a nebýt jich nebyli bychom ani my sami. Mnoho respondentů přemýšlí v podobné formě. Skrze své předky poznávají svou vnitřní identitu. Spoustu respondentů mluví o tom, že díky setkání se svými předky se začali mnohem více zajímat o českou historii, začali navštěvovat místa, kde se procházeli jejich předci a uvnitř nich samých se usadil větší pocit české národní identity, aniž by se však vzdali či si přestali vážit své identity americké. Po svém návratu z Čech, mnozí i dříve, začali působit v krajských spolcích, navštěvovali kurzy českého jazyka, nakoupili si knihy o české historii a začali zasazovat své předchůdce do určité časové doby. Zkoumali, jaké vlivy na ně mohli působit za žití ve specifických oblastech či podmínkách tamního dobového řádu. Respondenti hojně také uvádějí, že s genealogií začali z toho důvodu, aby zanechali odkaz o svém původu příbuzným v blízké budoucnosti. Genealogie dává lidem zároveň možnost stát se detektivem pátrajícím po rodinných stopách, které pak budou odkryty pro budoucí

generace. Dalším důvodem pro hledání předků byla označena i vlastnost lidem příslušící, a to zvědavost.

Největší množství mých respondentů využilo služeb profesionálních genealogů, kteří se často stali jejich průvodci v putování po místech, které obývali jejich předci. Někteří však nevolili rovnou služeb profesionálů, ale pokusili se pomocí různých internetových serverů vypátrat své předky osobně. V určité fázi se však Čechoameričané dostali do slepého bodu, kdy před nimi stála cesta do rodné země svých předků, kde by museli pátrat v místních archivech, číst v neznámých písmem a putovat po cizích krajinách, z tohoto důvodu si najali genealogy, s jejichž prací byli spokojeni.

Co tedy pro běžného Čechoameričana znamená, že má české kořeny? Především je to vědomí, kam náleží. Poznání předků, kteří usilovali o to, aby další generace měli lepší život. Mnozí dotázaní uvádějí, že to pro ně znamená vysokou míru hrdosti. Jsou hrdí na své předky. Své kořeny označují za důležité vzhledem k tomu, že Čechy považují za osoby, kteří si cení nadevše své rodiny, mají je spojené s tvrdou prací a oceňují je především za oběť, kterou pro jejich dobro učinili. Poznávání se s českými předky běžnému Američanovi vštěpuje jednak podobu onoho předka, s kterým neměl možnost se setkat, a jednak napomáhá vážít si toho, co vlastní a kým je. Svou novou identitu berou také jako vhodnou příležitost pro integraci různých kultur prostřednictvím různých spolků, časopisů či novin.

5 ZÁVĚR

V této práci jsem se pokusila objasnit základní teoretická východiska, jež se pojí s problematikou migrace a jedinců jako takových. Vzhledem k tomu, že jsem se soustředila na otázku krajanů, jejichž předci se rozhodli následovat svůj americký sen a vycestovat za oceán, čímž se do jisté míry proměnila i jejich identita, tak byla do práce zahrnuta i kapitola popisující základní charakteristiky identity české i americké.

Poměrně velký prostor byl poskytnut tématu migrace. V této souvislosti jsem se snažila nastínit důvody, které jedince motivovaly k odchodu ze své rodné vlasti. Popsány byly nejzásadnější migrační vlny, během nichž naše země přišla o největší počet osob, jež se rozhodli najít lepší život na území Nového světa. Na závěr teoretické práce proběhla krátká exkurze do cílových destinací, které první generace imigrantů mých respondentů volila jako svůj nový domov.

Hlavním cílem mé bakalářské práce však bylo zjistit, jak se Čechoameričané, kteří se již narodili na území dnešních Spojených států amerických, staví ke svým českým kořenům. Sledovala jsem zejména, jaký má pro krajanů význam, že jejich předci pocházeli z malé země v srdci Evropy. Nutno říci, že většina mých informátorů se hlásila ke třetí generaci přistěhovalců již narozených na území USA. Vzhledem k tomu, že jsem se tento aspekt pokusila zjistit pomocí genealogického bádání, tak empirická část obsahuje pár vět o historickém aspektu genealogické metody. Mimo jiné nás seznamuje s prameny, jež nám mohou pomoci při pátrání po historii našeho rodu.

S přihlédnutím k tomu, že přístup k přímému kontaktu s mými respondenty se pro mne stal takřka nemožným, tak jsem požádala o pomoc profesionální genealogy mající zkušenost s tvorbou rodokmenů pro americkou klientelu. V empirické části jsou uvedeny jejich výpovědi týkajících se občanské genealogie, nejnovějších moderních trendů a

jejich pohledu na specifika Čechoameričanů, jež se rozhodli vydat po stopách svých předků.

Co se týče stěžejní části, tak ta byla rozřazena do čtyř tematických okruhů čítající kapitoly: české kořeny, migrace a její důvody, pozůstatky české národní identity, význam genealogie a českých kořenů pro Čechoameričany.

Vrátíme-li se k cíli mého výzkumu, tak jsem v rámci výzkumu zjistila, že české kořeny nesou pro Čechoameričana velký význam. První generace přistěhovalců z pravidla zcela nesplynula s novým prostředím. Češi, kteří odešli do Nového světa, poměrně dlouho lpí na identitě, jež si s sebou přivezli ze své původní vlasti. Dbají na kontinuitu svého národního vědomí. Za tímto účelem vznikají nejrůznější národní spolky či tiskoviny, vedle toho však dochází i ke značné koexistenci s americkým národem. I přes výrazné prvky nacionalismu a snahy o přežití české identity, považují emigranti svůj odchod z vlasti za odůvodněný. Období sedmdesátých a osmdesátých let se řadí za klíčové z hlediska stabilizace českého etnika v Americe. V tomto aktu hrají významnou roli potomci přistěhovalců, kteří se již narodili na území Spojených států a za svou vlast považují právě USA. Příslušníci této druhé generace mluví ve většině případů špatně česky někdy vůbec, ale anglický jazyk užívají plyně. Proces amerikanizace je u druhé generace rychlý. I za předpokladu, že by rodiče předávali svým potomkům značné množství prvků z českého kulturního dědictví, tak děti vlastní pocit spíše americké identity. V následujících desetiletích lze pozorovat postupnou ztrátu českých tradic i českého vědomí, především z řad mladších generací, tato ztráta vede k úplnému roztavení české národní identity v rámci procesu *melting potu*. (Šatava 1989: 85-95).

Existují však i výjimky. V krajanských komunitách se dodnes můžeme setkat s udržováním nejrůznějších českých tradic. Většina rodin majících české kořeny umí péci koláče, i když o nich hovoří jako „kolache“ či „kolatchky.“ Mají představu o českých kořenech jakožto, jakési tradiční lidové kultuře. Nedá se však říci, že by Američani s českými kořeny vlastnili prvky české identity. Respondenti se narodili ve Spojených státech amerických, kde každý jedinec, ať už více či méně pochází z nějaké přistěhovalecké skupiny. Součástí evropských kořenů je zároveň součástí americké identity.

Význam českých kořenů neovlivňuje běžný život typického Čechoameričana. Neodlišuje se od svých vrstevníků. Nicméně čeští Američané jsou na své kořeny hrdí. Nesmírně si váží svých předků, díky jejichž rozhodnutí a statečnosti dnes mohou žít lepším životem v demokratickém režimu nabízející „neomezené možnosti.“

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

6.1 Literatura

Archdeacon, Thomas J. 1984. *Becoming American*. New York: Free Press.

Bahenský, František. 2010. *Etnicita v historické perspektivě. Prologomena ke vzniku, vývoji a proměně etnické kolektivní identity*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky.

Barnes, John A. 1967. "Genealogies." Pp. 101-127 in A. L. Epstein (eds.). *The Craft of Social Anthropology*. London: Social Science Paperback.

Baršová, Andrea, Pavel Barša. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Barth, Fredrik. 1969. *Ethnic Groups and Boundaries*. Boston: Little, Brown and Company.

Bogardus, Emory S. 1949. „Cultural Pluralism and Acculturation.“ *Sociology and Social Research* 34.

Brouček, Stanislav. 1991. „Základní pojmy etnické teorie.“ *Český lid*. 78, č. 4.

Budilová, Lenka, Marek Jakoubek. 2006. *Genealogická metoda a její použití při výzkumu v cigánské osadě*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Vlasty Králové.

Čada, Joseph. 1952. *The Catholic Central Union: Its Contribution to Fraternalism and America's Cosmopolitan Civilisation*. Chicago. Washington: Library of Congress.

Dubovický, Ivan. 2003. *Češi v Americe: Czechs in America*. Praha: Pražská edice, k. s.

Eckertová, Eva. 2003. *Kameny na prérii*. Praha: Lidové noviny.

Fichou, Jean-Pierre. 1995. *Civilizace USA*. Praha: Victoria Publishing, a.s.

Gellner, Ernest. 1993. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal.

Eriksen, Thomas H. 2012. *Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Eriksen, Thomas H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Portál.

Filípek, Jan. 1999. *Odlesky dějin československého exilu*. Praha: Tiskárna Dr. Eduard Grégr a syn, s. r. o.

Frištenská, Hana, Andrej Sulitka. 1995. *Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice*. Praha: Demokratická aliance Slovákov v ČR.

Hájková, Dagmar. 2011. „Naše česká věc“: *Češi v Americe za první světové války*. Praha: Lidové noviny.

Hochschild, Jennifer L. 1996. *Facing up to the American Dream*. Princeton: Princeton University Press.

Hofstede, Geert. 1980. *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*. Beverly Hills: Sage.

Holý, Ladislav. 2001. *Malý český člověk a skvělý český národ*. Praha: SLON.

Hroch, Miroslav. 2009. *Národy nejsou dílem náhody. Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: SLON.

Huntington, Samuel P. 2005. *Kam kráčíš, Ameriko?* Most: RybkaPublishers.

Nešpor, Zdeněk R. 2002. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty: prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. Let.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky.

Klimesh, Cyril M. 2008. *Přicházeli z daleka: Historie městečka Spillville ve státě Iowa a jeho českých osadníků.* Praha: Nakladatelství EPOCH.

Kohák, Erazim. 2009. *Domov a dálava. Kulturní totožnost a obecné lidství v českém myšlení.* Praha: Filosofia.

Leontiyeva, Yana. 2009. *Postoje k imigrantům.* Praha: Sociologický ústav akademie věd ČR.

Mauk, David, John Oakland. 2006. *American Civilization: An Introduction.* London and New York: Routledge.

Masný, Vojtěch. 1962. Statistika vystěhovalectví českého proletariátu do Spojených států. *Demografie* 4, č. 3.

Marečková, Marie. 2004. *Příručka praktické genealogie: jak sestavit rodokmen.* Praha: Paseka.

Maříková, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník, sv. A-O.* Praha: Karolinum.

Matušíková, Lenka. 2005. *Návrat ke kořenům. Běh života v archivních dokumentech.* Praha: Národní archiv.

McDonald, Jason J. 2007. *American Ethnic History: Themes and Perspectives.* Edinburgh: Edinburgh University Press.

Šatava, Leoš. 2009. *Jazyk a identita etnických menšin.* Praha: SLON.

Šatava, Leoš. 1994. *Národnostní menšiny v Evropě.* Praha: Ivo Železný.

Šatava, Leoš. 1989. *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*. Praha: Univerzita Karlova.

Tošner, Michal. 2012. „Migrace a migrační politiky z hlediska aplikované antropologie.“ Pp. 293-312 in Hirt, Tomáš et al. (eds.). *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. Plzeň: Západočeská univerzita.

Uherek, Zdeněk. 2005. „Migrace a formy soužití v cílových prostorech.“ Pp. 258-274 in Hirt, Tomáš, Marek Jakoubek (eds.). *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit. Antropologická perspektiva*. Plzeň: Aleš Čeněk.

Opatrný, Josef. 2007. „Za moře s námi. Převážní společnosti v době masové migrace do Ameriky.“ *Dějiny a současnost 3*.

Peterka, Josef. 2008. *Cesta k rodinným kořenům*. Praha: Libri.

Pohanka, Henry C. 2009. *Po stopách vlastních předků*. Dialog: Litvínov.

Průcha, Jan. 2007. *Interkulturní psychologie*. Praha: Portál.

Rivers, William H. R. 1900. „A Genealogical Method of Collecting Social and Vital Statistics.“ *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 30.

Redfield, Robert, Ralph Linton, Melville J. Herskovitz. 1936. *Memorandum for the Study of Acculturation, American Anthropologist, New Series 38*.

6.2 Internetové prameny

Informační centrum OSN v Praze. 2005. „Boj proti diskriminaci – Práva menšin.“ [online]. (<http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=48>, 20. 3. 2013).

Ministerstvo zahraničních věcí. 2013. „Historie krajanů v USA.“ [online]. (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_svete/historie_krajanu/historie_krajanu-index_12.html, 4. 4. 2013).

Seidlová, Adéla. 2003. „Centrum pro výzkum veřejného mínění.“ [online]. (http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a2922/f3/100191s_ov30310.pdf, 20. 3. 2013).

7 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with the issue of compatriots whose ancestors chose for their lives the United States of America instead of staying in their home country. The thesis is divided into two parts, first is theoretical and second is empirical one.

In the theoretical part I will mention the main terms which are associated with the issue of migration. I will depict the major qualities of Czech and American identity. Then I will move forward with the process of migration. I will focus on mapping the most typical migration waves and the most common reasons for it. At the end of this section can be found the most popular destinations, where the immigrants settled.

The empirical part contains information about Czech-Americans through the perspective of genealogical research. The main goal of this paper is to find out, what mean for Americans who were born in the U.S. as ordinary citizen, the fact that they have Czech roots. The research was conducted using the questionnaires, which was filled by forty respondents who have Czech ancestors and ten genealogists. In this section you can also find the sources which could be useful for doing your own genealogical research.

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Příbuzenské vazby v genealogickém bádání. Zdroj: Pohanka, Henry C. 2009.

Syn vašeho syna nebo dcery je váš	vnuk
Dcera vašeho syna nebo dcery je vaše	vnučka
Syn vašeho vnuka nebo vnučky ej vá	pravnuk
Dcera vašeho vnuka nebo vnučky je vaše	pravnučka
Otec vašeho otce nebo matky je váš	děd
Matka vašeho otce nebo matky je vaše	bába
Otec vašeho děda nebo báby je váš	praděd
Matka vašeho děda nebo báby je vaše	prabába
Bratr vašeho otce nebo matky je váš	strýc (dříve z matčiny strany ujec)
Sestra vašeho otce nebo matky je vaše	teta
Bratr vašeho děda nebo báby je váš	prastrýc
Sestra vašeho děda nebo báby je vaše	prateta
Syn vašeho strýce nebo tety je váš	bratranec (dříve také bratřenec, bratran)
Dcera vašeho strýce nebo tety je vaše	sestřenice
Manžel vaší dcery je váš	zeť
Manželka vašeho syna je vaše	snacha
Otec vašeho manžela nebo vaší manželky je váš	tchán
Matka vašeho manžela nebo vaší manželky je vaše	tchýně
Bratr nebo manžel sestry vaší manželky je váš	švagr (dříve také švakr)
Sestra nebo manželka bratra vaší manželky je vaše	švagrová (dříve také švakrová)
Syn vašeho švagra nebo švagrové je váš	synovec (dříve také bratrovec)
Dcera vašeho švagra nebo švagrové je vaše	neteř, neť (dříve také bratrovkyně)
Váš nevlastní syn je váš	pastorek
Vaše nevlastní dcera je vaše	pastorkyně
Váš nevlastní otec je váš	otčím
Vaše nevlastní matka je vaše	macecha
Synové dvou bratrů byli dříve také	bratři strýčení
Synové bratra a sestry byli dříve také	bratři tetění
Syn vašeho strýce by byl dříve také	strýčenec
Syn vaší sestry by byl dříve také	sestřenec
Syn otcovy či matčiny sestry byl dříve také	sestřenec
Vaše sestra by byla dříve také	sestřenice

Příloha č. 2 – Vzor dotazníku pro české Američany

Interview for Americans with Czech roots

- *Could you tell me briefly something about you (age, education, marital status, place of birth, and so on)?*

- *I chose you for this interview, because I know that your ancestors came from Czech Republic. What ancestors are we talking about? What do you know about them?*

- *Did you have an opportunity to meet with them?*

- *You were born in the U.S., a country where everybody, whether more or less comes from an immigrant generation. Do you think your past made you different from your peers?*

- *Did you speak Czech language at your home in the United States or did you keep there any Czech tradition?*

- *What did you know about Czech Republic before start of your searching?*

- *Have you ever visited Czech Republic? What was the main reason for that?*

- *Why do you think that people are returning to their roots? How it can enrich their lives?*

- *Why did you decide to find your Czech roots? What was the meaning for you?*

- *How did you decide to find your ancestors? Did you try to find them on your own?*

- *Did you meet in the way through the past with interesting ancestor of yours who you admire?*

- *Can you imagine how the life of your relatives was different from yours?*

- *Do you know the reason why your ancestors moved to United States and when? What was the place where they moved in the U.S.?*

- *Did you think about moving to the country of your relatives some day?*

- *What do you like the most about genealogy? Did “meeting” of your ancestors change your life? If yes, tell me how.*

Can you think of anything else you would like to add to the topic, which we talked about?

Thank you very much for your time ☺

Příloha č. 3 – Hřbitov krajanské komunity v USA, Fotografie pochází z rodinného archivu respondentky Pauly Foster.

Příloha č. 4 – Škola krajanské komunity v Hranici, Texasu. Fotografie pochází z rodinného archivu respondentky Pauly Foster.

Příloha č. 5 – Fotografie z rodinného archivu respondenta Garyho Urbana, který mi zaslal obrázek své babičky, pocházející z první generace přistěhovalců do Nového světa.

Mary Rybak Urban

Příloha č. 6 – Fotografie amerického města Pilsen, pojmenovaného po české Plzni. Nachází se ve státě Wisconsin. Fotografii mi poskytla respondentka Sally Teresinski, předsedkyně české komunity ve Wisconsinu.

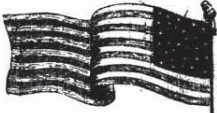

Příloha č. 8 – Genealogické schéma jednoho z mých respondentů
Theodora Johna Slanskeho.

Isadore John Slansky Born 10 May 1913 #55 Plum, Fayette, TX Marr 18 Nov 1936 El Campo, Wharton, TX Died 3 Dec 1982 Victoria, Victoria, TX	Josef John (Boros) Slansky Born 24 Jun 1881 #106 Hovezi #46, Moravia, CZ Marr 6 Mar 1905 Fayetteville, Fayette, TX Died 9 Jan 1957 Houston, Harris, TX	Martin Slansky II Born 13 Sep 1854 #202 Horni Lidec #35, Moravia, CZ Marr 5 Aug 1889 Fayetteville, Fayette, TX Died 7 Oct 1934 Plum, Fayette, TX	Martin Slansky Born 27 Oct 1827 #601 Horni Lidec #37, Moravia, CZ Marr 25 Feb 1851	Anna Liska Born 1832 #236 Died 6 Oct 1866 Horni Lidec #35, Moravia, CZ	Johann "Jan" Boros Born 18 Dec 1825 #237 Marr 28 Jun 1854 Died 27 Oct 1888	Mariana Pekar Born 18 Jul 1834 #2478 Hovezi #98, Moravia, CZ
Veronica Matilda Havran Born 9 Oct 1885 #107 Oldenburg, Fayette, TX Died 1 Oct 1965 Houston, Harris, TX	Veronica Matilda Havran Born 9 Oct 1885 #107 Oldenburg, Fayette, TX Died 1 Oct 1965 Houston, Harris, TX	Josef Havran Born 9 Dec 1853 #6647 Horni Lidec #59, CZ Marr 4 Jul 1882 Fayetteville, Fayette, TX Died 7 Jan 1907 Fayetteville, Fayette, TX	Johann Havran Born 24 Apr 1812 #6643 Marr 12 Apr 1853 Died 23 Oct 1898	Katherina Ryza Born 10 Mar 1824 #6644 Died 22 Nov 1903 Fayette Co., TX	Georg "Jiri" Martis Born 24 Apr 1825 #5738 Marr 11 Aug 1858 Died 18 Feb 1887	Marianna Kuniak Born 20 Dec 1820 #8433 Died 29 Mar 1870 Zdechov #14, Mor
Theodore John Slansky Born 26 Aug 1939 #22 El Campo, Wharton, TX	Peter Stepan Born 8 Nov 1876 #200 Vlcovice #53, Moravia, CZ Marr 20 May 1899 El Campo, Wharton, TX Died 21 Apr 1955 El Campo, Wharton, TX	Anna Martis Born 30 Apr 1861 #6649 Zdechov #12, Mor Died 4 Feb 1950 Lane City, Wharton, TX	Johann "Jan" Stepan Born 12 Dec 1851 #3004 Vlcovice #19, Moravia, CZ Marr 10 Feb 1874 Vlcovice, Moravia, CZ	Johann Stepan Born 9 Apr 1826 #3634 Marr 14 May 1850 Died 17 Jun 1893	Antonie Kahanek Born 3 Aug 1822 #3635 Died 8 Aug 1893 Vlcovice #19, Moravia, CZ	Joseph Lichnovsky Born 2 Dec 1816 #3581 Vlcovice #11, Moravia, CZ Marr 7 Feb 1843
Mary Elizabeth Stepan Born 20 May 1911 #56 El Campo, Wharton, TX Died 6 Jun 1994 San Antonio, Bexar, TX	Alzbeta Kahanek Born 24 Jul 1870 #201 Vlcovice #5, Moravia, CZ Died 18 Feb 1941 El Campo, Wharton, TX	Rosalia Lichnovsky Born 13 Jun 1848 #3005 Vlcovice #71, Moravia, CZ	Anna Holub Born 25 Dec 1821 #3582 Vlcovice #24, Moravia, CZ	Wenzel "Vaclav" Kahanek Born 21 Sep 1800 #3006 Marr 10 May 1824 Died 16 Sep 1837	Marianna Ryska Born 17 Dec 1804 #3007 Died 13 Apr 1869 Vlcovice #5, Moravia, CZ	Ignac Sustala Born 8 Jul 1788 #3170 Marr 2 Jun 1829 Died 5 May 1833
		Ludmila Thekla Sustala Born 29 Apr 1830 #753 Koprivnice, Moravia, CZ Died 1 Oct 1873	Jan Kahanek Born 2 Jun 1831 #752 Vlcovice #5, Moravia, CZ Marr 28 Oct 1851 Koprivnice, Moravia, CZ Died 1 Mar 1874 Vlcovice #5, Moravia, CZ	Thekla M. Michelova Born 25 Feb 1798 #3169 Died 1 Oct 1873		

Příloha č. 9 – Záznam o zakoupení pozemku v USA o rozloze 160 akrů z poloviny 19. století. Obrázek pochází z rodinného archivu respondenta Tima Kubata.

151

THE UNITED STATES OF AMERICA,
To all to whom these Presents shall come, Greeting:

WHEREAS, In pursuance of the Act of Congress, approved March 3, 1855, entitled "An Act in addition to certain Acts granting Bounty Land to certain Officers and Soldiers who have been engaged in the military service of the United States," there has been deposited in the GENERAL LAND OFFICE, Warrant No. *37,028* for *160* acres, in favor of *Simon Johnson*, Private, Captain Robinson's Company, Wisconsin Militia War 1812

with evidence that the same has been duly located upon *the South West quarter of section twenty four in Township One hundred and seven, north of Range twenty west, in the District of Lands formerly subject to sale at Harbant, north of Plev. Minnesota, containing one hundred and sixty acres*

according to the Official Plat of the Survey of said Lands returned to the GENERAL LAND OFFICE by the SURVEYOR GENERAL *the said warrant having been assigned by the said Simon Johnson to Anton Kubat, in whose favor said tract has been located.*

NOW KNOW YE, That there is therefore granted by the UNITED STATES unto the said *Anton Kubat*, as assignee, as aforesaid, and to his heirs

the tract of Land above described: TO HAVE AND TO HOLD the said tract of Land, with the appurtenances thereof, unto the said *Anton Kubat* as assignee, as aforesaid, and to his

heirs and assigns forever.

In testimony whereof, I, *James Buchanan*
 PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA, have caused these Letters to be made Patent, and the SEAL OF THE GENERAL LAND OFFICE to be hereunto affixed.

GIVEN under my hand, at the CITY OF WASHINGTON, the *twelfth* day of *November* in the year of our Lord one thousand eight hundred and *fifty seven*, and of the INDEPENDENCE OF THE UNITED STATES the *eighty fourth*

BY THE PRESIDENT: *James Buchanan*

By *J. H. Leonard* Sec'y.
J. H. Leonard Recorder of the General Land Office.

Příloha č. 10 – *The Story Tellers* – báseň, kterou mi přeposlala respondentka Paula Foster, jako odpověď na dotaz proč se zabývá svou rodovou historií.

"Anonymous" copied from German-Texans message board.

The Story Tellers

We are the chosen.
 My feelings are in each family there is one who seems called to find the
 ancestors.
 To put flesh on their bones and make them live again,
 To tell the family story and to feel that somehow they know and approve.
 To me, doing genealogy is not a cold gathering of facts but, instead,
 Breathing life into all who have gone before.

We are the story tellers of the tribe. All tribes have one.
 We have been called as it were by our genes.
 Those who have gone before cry out to us: Tell our story.
 So, we do.
 In finding them, we somehow find ourselves.

How many graves have I stood before now and cried? I have lost count.
 How many times have I told the ancestors you have a wonderful family, you
 would be proud of us?
 How many times have I walked up to a grave and felt somehow there was love
 there for me?
 I cannot say.

It goes beyond just documenting facts.
 It goes to who am I and why do I do the things I do?

It goes to seeing a cemetery about to be lost forever to weeds and
 indifference
 And saying I can't let this happen.
 The bones here are bones of my bone and flesh of my flesh.
 It goes to doing something about it.
 It goes to pride in what our ancestors were able to accomplish.

How they contributed to what we are today.
 It goes to respecting their hardships and losses, their never giving in or
 giving up,
 Their resoluteness to go on and build a life for their family.

It goes to deep pride that they fought to make and keep us a Nation.
 It goes to a deep and immense understanding that they were doing it for us.
 That we might be born who we are.
 That we might remember them. So we do.
 With love and caring and scribing each fact of their existence,
 Because we are them and they are us.

So, as a scribe called, I tell the story of my family.
 It is up to that one called in the next generation,
 To answer the call and take their place in the long line of family
 storytellers.
 That is why I do my family genealogy,
 And that is what calls those young and old to step up
 And put flesh on the bones.

Příloha č. 11 – Můj nejstarší respondent Joe J. Novosad mi zaslal popis toho, jak se udržují české tradice ve Frydku, Texasu.

22 Dubna 2013

Burnet, Texas

Mila Lucie Peterkova,

Nejprve primate od nas mily pozdrav a jsem potesen ze ja ti mozu zvednout naladu.

V poslemin dopisi pisis je ti bych si prala abych Ja neco napsal o nasi traduce atd co bych ti si to mohla ukazat muj pribeh do bakalarky. Ale Lucko, mi jsme byli nauceni Morasku rec a ne Cesky jazyk tah ja doufam ze toto budez rozumet.

Muj Tatinek zemrel dva mesice nez Ja jsem byl narozeni a mi jsme potem byvali z starizkama (Maminki rodice). Moji 4 starici a 4 starenky byli narozeni v Moravje a donesli jeji zvyky, traduce, vareni, peceni, atd do Frydek Texas co ten cas byl 100 procent Moravcu. Frydek mel Katolicky Kostel, obchod zivobyti, Katolicku skolu a Salon.

Nejprve mi jsme jesdili na vozi z mulama. Jak Ja jsem byl 14 roku stari tak ja jsem dostal dovoleni trajbovat Karu a tak starici kupili z druhej ruky 1926 Karu a uz jsme nemoseli chodit pesky lebo jesdit na vozi.

Moje nejvic oblybene svatky byli Vanoce. Toto zacalo vecer pateho Prosinca vecer (vecer pred Svatek Mikulasa) prisel Mikulas, andelicek a cert. Mikulas donesel ovoce, kendu, a orechy.

Tiden pred stedri den se peklo vselijake zakusky, kendy, atd. Na stedri den na veceru mi jesce podnez udrzujem ti staromodni zvyky. Na veceru (5 hodin) jsou ryby (ale mi tu nejime kapry) mi jime "sumek", bramborovi salad atd. A kdyz jeden nejedel nic cely den tak vecer uvidel to "Zlate Prasatko" Darky byli dane pod stomeckem a to jsme rosdavali po pul noci Msi.

Pro me Vanoce jsou to svatky narozeni Jezisi Krista, a toto vi kazdy Zvlano deti uz na ten svatek se moc tesija. Tadi jesce podnez se spivaju Ceske Koledy i tu nejkrasnejsi pisen "Ticha Noc" na pul noci v Frydku Texas. Ja si casto vzpomnam na to moje mladi jak na Vanoce byli ti krasne zvyky, vune jehlicek, vonavych vanocek, a hrasneho cedroveho stromecka a pod stromecku byli daky. Zadne drahe, ale davane nam s laskou. Mi starsi lidi si zachovame ti stare tradice, jak zamladi, a budeme jesce s lasku na vse vzpominat. Ale dnes je tu u nas vse moderni a jeto docelka jina doba a tak musimese prizpusobit jestli se to nam libi nebo ne-a to je velka shoda.

Na Velikonocni Svatky ti stare tradice taky se uz stratili. Baranka a Mazenec co mi jsme pekly se tu uz nedela. Ale "Hody hody doprovodi" tadi jesce sname ale traduce hodovani a pomlazky (Tatar) toto tadi niky nebylo. Mi jsme kdzky umivali holkem tvar na Velikonocni pondeli.

Ja jesce podnes delam, pecu lebo varem to co me starenka naucila a to je Kapusta, sisky, Bozi Milosti, Kraple, Smazenicu, Kolace, Strudl, buchti, Malinaky (toto je takovi frgal)

S pozdravem,

Josef Novosad